

Dr. Bikkal Dénes

**A MAGYAR
MUNKÁSSÁG JÖVŐJE**

REFORMPROGRAMM

BUDAPEST 1935

**EGGENBERGER FÉLE KÖNYVKERESKEDÉS
RÉNYIKÁROLY**

*A reformnemzedék táborának szerény tagja a gazdasági adottságok é
pénzügyi lehetőségek szigorú szemmel tartásával állította össze a benti műn
kásprogramot. Közel tíz év óta figyeli a magyar munkásság sorsát, szem
leli annak küzdelmeit, fürkészi annak kívánságait. Méltán kérheti a dolgoz
magyar társadalomtól szeretettel összeállított programjának meghallgatását*

*S ha a magyar munkásság megszívlelte a benti gondolatokat s milliót
munkástömeget a magyar parlament felé nyújtaná ki kezét, ne mulassza el
a reformparlament a becsületes munkától kérges magyar munkásjobbok
megragadni és intézményesen biztosítani a magyar munkáscsaládok szebb
jövőjét.*

I. Miért erőtlén a dolgozó magyarok frontja!

Nincs nemzeti újjáépítés a munkástársadalom bevonása nélkül. Bárho fújták meg a nemzet hívatott vezérei az újjáépítés harsonáját, első sorban az acél karú, dolgozni akaró, teremteni, alkotni vágyó munkás hadseregekre támaszkodtak. Belátták azt, hogy fél világgal dacoló, szilárd nemzeti léi alapjait csak szorgos, erkölcsös, gerinces munkásnemzedék rakhatja le. Ezekben az országokban új hajnal virradt a munkás társadalom felett. Ők léptek első sorba; munkásvédelem és munkavédelem lett az uralkodó jelszó. Minden ünnep fénypontját a derűs arcú, nyílt tekintetű, lidércnyomás alól felszabadított lelkületű munkás zászlóaljnak végeláthatatlan seregének felvonulása képezi.

Mindennek nálunk eddig nyoma sincs. Nincs nemzetépítés, nincs ragyogó tekintetű, jól táplált, vidám kedélyű munkáshadsereg, hanem van helyette csüggedés, kétségbeesés, munkanélküliség, vérszegénység, nyomortanyák, inséglakások, ágyrajárás, öngyilkosságok sorozata, filléres órabérek, rongyos ruházat, tuberkulózisra hajlamos munkás gyermekesereg, l vézna, az élet keresztjét megadással vonszoló magyar munkás anyák] légiója.

Ennek az utolsó sorban tengődő magyar munkástársadalomnak óhajtjuk néhány szerény fejezetben megmutatni a munkásfeltámadás felé vezető utat. Tárgyilagosan és elfogulatlanul fogunk rámutatni arra, miért tengődik és nyomorog a magyar munkástársadalom s hogyan készítheti elő magának a szebb magyar munka s jövőt. Minden problémának meg van a maga nyitja, csak meg kell keresni. Ehhez azonban az szükséges, hogy előbb mindenemű előítéletet félre tegyünk, minden köteléket, mely testünket gúzsba köti, feloldjunk, szellemi gátlásoktól felszabadítsuk magunkat. Csak egyet

munkastársadalom halad, teljesen helytelen, teljesen kilátástalan út. S ez a kilátástalanság kezdi már megbolygatni a lelkek egyensúlyát. Kapkodást látunk a munkás sorokban. Melyik az az égi jel, mely a sötét éjszakából kivezet? Sarló, kalapács, kereszt, horogkereszt, nyilaskereszt? Vajjon barátsággal avagy bátorsággal köszöntse egymást, a testvér szónak, avagy az elvtárs szónak higgyen.

A munkásvezérek által kiadott jelszavak nem használtak: le a tőkével, le a kartelekkel, le a kapitalizmussal, éljen az antiszemitizmus, mind oly jelszavak, melyek a munkások bevételeit egy fillérrel sem emelték. Komolytalan frázisok, melyek egyáltalában nem alkalmasak arra, hogy új világ-

rend kiépítésénél az alaposzlopokat képezzék. Aki azt hiszi, hogy a tőke detronizálásával, a kartelek megrendszabályozásával, zsidózással új gazdasági rend alapját le lehet rakni, annak nincsenek komoly közgazdasági ismeretei, az a munkástömegeket csak félrevezeti, de sosem fogja elvezetni a boldogulás földjére.

De hát akkor melyik a helyes út? A helyes útra akkor fog lépni a magyar munkástársadalom, ha azoktól tanul, akiket ma szid, ha azokat utánozza, akiket ma irigyel. Ki kell fürkésznie annak titkát, mi tette nagygyá, befolyásossá a tőkét, a kartelt, a munkaadókat. Ha pedig rájött ennek titkára s képes önfegyelméssel követni az ellesett utat, akkor rövidesen hatalomra fog szert tenni s mint egyenrangú, egyformán felvértezett fél fog leülni a tárgyaló asztalhoz, hogy a munkaadók egyetemével az új világrend kiépítésének programjában békésen megállapodjanak.

Az első lépés tehát kifürkészni azt, miért van hatalom és erő a kartelek kezében? Miért hajol meg előttük a kormányhatalom, miért lesi a törvényhozó az ő gondolataikat és vágyaikat? Azért van hatalom a kezükben, mert egységbe tömörülve, egy gondolatért küzdve jelennek meg az állami és társadalmi élet porondján. Sem világnézleti, sem felekezeti, sem gazdasági érdekellentét nincs közöttük. A Gyosz. várában elsáncolva érdekeikért vállvetve küzdenek s ezzel minden elismerést kiérdemelnek. Vessen számot magával a munkástársadalom, tegye lelkiismeretére kezét s adjon feleletet arra, hogy az egymillió főnyi iparforgalmi munkás és a 100.000 főnyi magyar tisztviselő egy táborban, egy várban, egységes falanxban, egységes vezényszó alatt, mint egy ember küzd-e a maga jobbsorsáért, szebb jövőjéért? Valljuk meg őszintén, hogy ennek az egységnek híre sincs. Talán mindössze 140.000 munkavállaló küzd öntudatosan saját érdekéért, a többi indolens saját maga sorsával, nem törődik családja jövőjével. Ebből a 140.000 emberből mintegy kilencvenezer azt hiszi, hogy csak külföldi segítséggel tudja sorsát megjavítani. Külföldre küldi segéljkiáltásait, de azokra válasz nem érkezik. Talán Moszkvából gurul be néhány ezer rubel, de ezzel nem lehet a munkástársadalom kátyúba jutott szekereit kimozdítani. Valaha talán még lehetett bízni a nemzetköziségben, nemzetközi segélyakciókban, amikor Olaszországban még a vörös szindikalizmus élte világát, mely egymás után szervezte véres sztrájkmozgalmait, amikor még Németországban Marx, Engels, Lassalle bálványok voltak, amikor még Bécsben vörös uralom volt. Ma azonban, amikor Olaszországban milliós munkáshadseregek vallják, hogy a nemzetköziség jelszavával évtizedeken át félrevezették őket olyan munkásvezérek, akik nem a nemzet testéből nőttek ki, amikor Németország ledöntötte a marxista bálványokat, amikor Bécsből az első puskaropogásra elmenekültek a munkásvezérek, miközben ártatlan munkásvér folyt, ki hisz ma már nemzetközi marxista támogatásban. Vajjon honnét várhat a magyar munkástársadalom támogatást?

Mi tagadás, van mintegy 50.000 magyar munkás, aki már nem hisz a nemzetközi csodákban s magát a kereszt védelme alá helyezve, testvért, keresztény elveket hirdető és keresztényi életet élő felebarátokat keres a kapitalista világban, de nem sok eredménnyel. Vannak kised csoportok, melyek nyilaskereszt, horogkereszt alatt antiszemizmust hirdetve próbálkoznak új világrend formálásával. Ha ennyi tarkaság, ennyi véleménykülönbség, ekkora világnézleti szakadék állana fenn a kartelek, a kapitalisták sorában, akkor ezek is épp oly súlytalanok, épp oly erőtlenekek lennének, mint

a pártokra szakadt magyar munkástársadalom. S ha még tekintetbe vesszük azt, hogy a gyűlölet lángját szórja egymásra a munkástársadalom, ha látjuk azt, hogy egyik munkás ember a másik munkástársa kezéből veszi ki a sovány kenyeret azért, mert az nem akarja elvtárs szóval köszöntem, ha figyelembe vesszük azt a középkorba illő tényt, hogy az egyik munkáspárt másik munkáspárt tagjaival szemben privilegizálni akar vállalatokat, bányákat, akkor tisztán áll előttünk annak a nyitja, hogy miért kell a magyar munkás társadalomnak kálváriát járnia, miért nem tud rögzös, eredménytelen sivár útjáról a boldogulás útjára térni.

Vajjon ki fog törödni azokkal, akik egymást marják, akik még maguk közt sem tudnak megállapodni abban, hogy mit akarnak és hogyan akarják. S vajjon várhat e gondoskodást, törvényes védelmet az a társadalom, amely a haza határait megtagadva magát corpus separatumnak tekinti, a nemzet testéből leszakadni igyekvő végtagnak. Ezek után ki ne látná be, hogy a magyar munkás sors olyan, mint amilyent saját magának készített: erőtlen, szétzilált, kiforratlan, felkészületlen.

Mi mindebből a tanulság? Az, hogy a **magyar munkásság akkor lesz hatalmas, tekintélyes, megbecsült tényezője a magyar társadalomnak, a magyar nemzetnek, ha tanulva a kartelek uraitól, a kapitalistáktól, sorai közül kivette a konkolyhíntőket, a szakadárokat, a pártoskodókat, a rendbontókat, egységes hatalmas táborban egyesíti minden egyes tagját.**

A második tanulság pedig az, hogy ennek az **egységes, hatalmas falanxba tömörült milliós hadseregnek a nemzet falain belül kell elhelyezkednie**, a hazai rögzön állva, a haza földjéért élve, a nemzet törvényeit megbecsülve, nemzeti munkavédelmi törvényekért küzdve.

Ezzel azonban még nem vontuk le az összes tanulságokat abban a tekintetben, hogy miért oly hatalmasak a kartelek, mint amilyenekké váltak. Vajjon kaptak volna-e a magyar munkaadók adókedvezményeket, vámvédelmet, behozatali tilalmak nyújtotta védelmet, ha azok lépten nyomon szembe helyezkedtek volna az államhatalommal? Vajjon van-e kapitalista, kartelvezér az ellenzék soraiban? Nincs, pedig ők hatalmasak s mégis saját jól felfogott érdekeiket követve odaállnak a kormány zászlaja alá. Vajjon miért kell tehát a társadalom legszegényebb, legelhanyagoltabb, leginkább támogatásra szoruló rétegének mindig az ellenzékieskedés sivár kenyerét enni. Ezt a módszert, ezt a taktikát követve évtizedek óta hajszálnyi gazdasági előnyt nem tudott saját számára elkönyvelni.

Csak nézzünk tárgyilagosan és kíméletlenül szembe a jelenlegi állapotokkal. A kormány körül ott állnak nemzeti zászlók alatt a gyárosok, a bankigazgatók, a kartelvezérek. Számuk nem nagy, talán mindössze néhány ezer, de mégis ott állnak, mint egy ember a kormányférfiak közelében. Ezzel szemben elsáncolva, zűrzavaros lármát csapva, különböző jelszavakkal dobálózva, kalapácsokkal fenyegetődzve, osztályharcot hirdetve, vörös zászlók alatt a munkás társadalom éhező, szenvedő csapata. Vajjon természetsszerűleg melyik tábor lehet közelebb a kormányférfiak szívéhez? Vajjon természetsszerűleg melyik tábor tagjainak kedvét, kívánságát, óhaját fogja keresni?

Az erőviszonyok eltolódása azonban abban a pillanatban megkezdődik, amely pillanatbaja az eddig ellenséges, hangos, milliós munkástábor megtisztítva sorait a hazafiatlan frázisokat hangoztatóktól, a gyűlöletet, osztály-

harcot szítóktól, mint egy ember vonul fel a nemzeti kormány elé s magát annak védőszárnyai alá helyezi. Ha egy milliós hadsereg felajánlja munkakeresését, akarását, készségét, hűségét, vajjon akad-e kormány, mely meg tudná tagadni ennek az imponáló tömegnek kérését? Vajjon ez után még mindig csak a kormány balján álló ezer főnyi csapat kívánságát, vágyát lesnék a kormányfők és miniszterek? Semmi esetre sem. A nemzeti zászlók alatt haladó munkástábor hetek alatt új légkört teremtene maga körül, hetek alatt eloszlalná a csüggedés sötét fellegeit s néhány hónap alatt megszületnének az új munkáskódex lapjai.

Feltártuk a titkát annak, amit sokan sejtettek, de nem mertek kimondani: miért erős, hatalmas, tekintéllyel bíró a kartelfront és miért erőtlenség, céltalanul küzdő a munkásfront. Nem hisszük, hogy valaki is akadna, aki következtetéseink helyességét kétségbe vonná. Eddig azonban csak az okokat ismertük fel, de még nem mutattunk rá arra, hogy mi az útja a munkástársadalom feltámadásának, miképpen kell eljutni az erőforráshoz, miképpen kell felépíteni az egységes munkásvárat.

Miként a munkaadók egységes érdekképviselőiben tömörülnek, úgy kell a magyar dolgozó társadalomnak, a munkásoknak és a tisztviselőknek egységes érdekképviselői szervbe tömörülnie. **Egységes nemzeti alapon álló szakszervezeti hálózatban kell helyet foglalnia minden munkavállalónak, mely szakszervezeti hálózatnak csúciszerve** — a kialakult jellegzetes magyar viszonyoknak megfelelően — a tisztviselői és **munkáskamara**. Ez az az út, melyet nap nap mellett újabb államok munkástársadalma, mint modus vivendi-t követ. Tegyen csak egy körsétát a magyar munkástársadalom a nagyvilágban s vegyen végre tudomást arról, hogy a külföldön az utóbbi években mi ment végbe.

Olaszországban évtizedeken keresztül testvér harcot vívott egymással a katolikus, a szociáldemokrata, a kommunista szervezetekbe tömörült munkásság. Ma már olasz földön nincs testvérharc, nincs gyűlölködés munkás és munkástestvér között. Olaszországban 1926. április 3-án jelent meg az a törvény, mely elrendelte, hogy minden munkás köteles nemzeti szellemben működő szakszervezetekben tömörülni. Ugyan abban a foglalkozási ágban működő munkásokat csak egy féle szakszervezet tömörítheti. Az ipari vállalatok munkásait és magánalkalmazottait felölöző szakszervezetek munkája központosul az élszervezetben, a Confederazione fascista dei lavoratori dell'industria című nemzeti szövetségben. Ezzel az egyetlen országos szervezettel szemben áll a munkaadók egyetlen országos szövetsége. Mind a két szövetség megtárgyalja a saját szemszögéből, saját érdekeit, szemel előtt tartva a maga ügyeit, de a gazdasági életben csak az történhetik, amit a két országos szervezet kiküldötteiből alakított testület, avagy testületi tanács határoz. Ebben a szervben pedig az egymással szemben álló felek békésen tárgyalják meg kívánságaikat s a végén aszerint döntenek, hogy melyik álláspont felel meg legjobban a nemzet legfőbb érdekének, az összesség érdekének. Mi lett ennek a példás összműködésnek az eredménye? A testületek tanácsának az a páratlanul álló határozata, melyben kimondja a negyven órás munkahét bevezetését. Olaszország nemzeti alapra helyezkedett, egységes szervezetbe tömörült munkástársadalma tudta tehát leghamarabb kivívni a negyven órás munkahét szabályozását. Ez volt a legelső és világra szóló vívmánya a nemzeti alapra helyezkedett munkásságnak. Tagadhatatlan, hogy ezzel a kérdéssel a marxista alapon álló munkástömegek is foglal-

koztak, de nem tudtak eredményt elérni. Még a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetben sem tudták érvényesíteni mindeddig kívánságukat. A marxista szervezetek maguk tették lehetetlenné e kérdés előrehaladását azzal, hogy a negyven órás munkahétre vonatkozó követelésüket összekötötték azzal a követeléssel, hogy a munkaadók a munkásoknak negyven óra alatt ugyan annyit fizessenek, mint amennyit a munkások hosszabb munkaidő alatt eddig kerestek. Ezt a követelést, mely üzemgazdasági szempontból csaknem kivihetetlen, az olasz testületek tanácsa nagyszerűen oldotta meg. A gordiuszi csomót átvágta a családimunkabér rendszer behozatalával. Minthogy a negyven órás munkahét alatt a munkaadók csak negyven óra bérét fizetik, nehogy az így előálló munkabér kiesés következtében a munkáscsaládokat veszteség érje, kötelezte a munkaadókat munkavédelmi pénztár felállítására, mely pénztár a gyermekek után családi pótlékot folyósít a családapák munkavállalónak, úzzél még előnyösebb helyzetbe hozta a negyven órás munkahét révén a munkáscsaládokat.

De nemcsak Olaszországban küzd egységes zászló alatt a munkástársadalom, hanem Németországban is. Ennek a hatalmas birodalomnak a munkássága azelőtt a kommunista, szociáldemokrata, nemzeti szocialista és az úgynevezett sárga szakszervezetekbe (Hirsch-Dunker) tömörült, illetőleg inkább egymás ellen küzdött, mint a közös balsors feljavítása érdekében. Ma már minden egyes német munkás a Német Munkások Szövetségében, minden egyes magánalkalmazott a Német Magánalkalmazottak Szövetségében s minden egyes munkaadó a Német Munkaadók Szövetségében tömörül s a három nagy szövetség alkotja az Arbeitsfrontot, a Munkafrontot. A Munkafronton belül békésen tárgyaló, egyenrangú felek dolgozzák ki a német nemzet legfőbb érdekeinek szemmel tartásával az új gazdasági és szociális törvényeket, az új gazdasági rend alapjait.

Ausztriában ugyancsak egységes táborban foglalnak helyet az összes munkások és magánalkalmazottak. 1934. március 2-án megszünt az osztrák munkásság pártoskodása, szétsziláltsága, megszűntek a különböző világnézletű és pártállású szakszervezeteknek munkásegységet bontó, testvérvizslyát támaztó munkája.

Legújabban Bulgáriában hoztak oly törvényt, mely feloszlatta a különböző pártállása szakszervezeteket s elrendelte egységes, nemzeti alapon álló szakszervezeti hálózatnak a kiépítését, mert e nélkül a kormány nem tud eredményesen küzdeni a kartelek túlkapásai ellen.

Ezek után bátran teheti fel magában a magyar munkás azt a kérdést, vajjon hol vannak a marxista hatalmas központok, melyekkel érdemes szóba állni, melyektől a magyar munkás társadalom segítő jobbot várhat? Vajjon az angol munkásszakszervezetektől, melyek nemzeti alapon állnak, konzervatívok, tisztelik a valláserkölcös életet és a hagyományokat, avagy a francia munkásságtól, melynek sorait a testvérvizsly marcangolja, avagy a spanyol munkástársadalomtól, mely nem találta meg a vörös szervezetekben azt, amit keresett s ma már nemzeti szellem felé orientálódik?

Mindezekkel csak azt igyekeztünk bebizonyítani, hogy a magyar munkás társadalom akkor, amikor a nemzeti alapokra való helyezkedését kimondja, nem marad ezel a magatartásával elszigetelten, mert előtte jó néháy nemzet látta be ennek az útnak egyedül üdvözítő voltát.

Megerősödtünk tehát abban a hitünkben, hogy az egyetlen célravezető út az egységes, nemzeti alapon álló szakszervezetekben való tömörülés. Én-

nek az egyetlen érdekképviseleti rendszernek politikai, társadalmi előnyeinek felül nem utolsó az az előny, melyet e rendszer anyagi téren jelent. Jelenleg a munkástársadalom elenyésző részének vállán óriási teherként nehezedik az érdekképviselet vezetőinek, a szakszervezeti vezérkarnak a fizetése, a szakszervezet fenntartása. **Ha minden magyar munkás és tisztviselő egyetlen egy szervezetben fog tömörülni, akkor az érdekképviselet fenntartásával járó költségek tetemesen kisebbek lesznek.** Olaszországban a munkavállalók egy évi érdekképviseleti terhe nem lehet több a munkások és tisztviselők egy napi, Bulgáriában két napi kereseténél. Ezeknek a tételeknek tizszeresét fizetik jelenleg a szervezett magyar munkások. Ezzel tehát már is anyagi kedvezményekhez jutna a magyar munkástársadalom.

Az anyagi előnyökön felül azonban egyéb szellemi előnyöket is jelentene az egységes munkás érdekképviselet. Ugyanúgy szerelné fel a munkástársadalom saját érdekképviseleti fellegrát, miként a munkaadók vára van felszerelve. Jövő fegyverei a tudás, statisztika, gazdasági és üzemi ismeretek lennének. Kiegészítené mind ezt a nemzetközi szociálpolitikai törvényhozás ismerete. Vajjon a tudás és a tömegező nem tudná-e hamarosan meggyőzni a tőkét arról, hogy a tőkének kötelességei is vannak, melyeknek eleget kell tennie, ha létjogosultságát fenn akarja tartani. Rövidesen senki sem merné azt vitatni, hogy a munka a tőkével nem egyenrangú termelési tényező. Az egységbe tömörült, pártviszályoktól megtisztított, világnézleti vitáktól ment, nemzeti alapon álló egyelemes munkástábor rövidesen mint *A* munkaadókkal egyenrangú fél fog leülni a tárgyaló asztalhoz, hogy közös erővel, közösen kidolgozott terv alapján Magyarország gazdasági reneszánszát életre hívják.

E megállapítások nem zárják ki azt, hogy az elismerés zászlaját ne hajtsuk meg azok előtt a munkásvezérek előtt, akik eddig évtizedeken át önzetlenül dolgoztak a munkástársadalom érdekében. A munkásvezéri pozíciót kétségtelenül csak fárasztó, szívós, kemény munkával lehet kiérdemelni. Bármilyen úton is keresték az egyes vezérek a boldogulás útját, nagy szolgálatot tettek a munkástársadalomnak, még akkor is, ha meddő munkát végeztek. Nem kételkedünk azonban abban, hogy azok a munkásvezérek, akik önzetlenül a magyar munkássors érdekében fáradoznak, felismerve arra, hogy kilátástalan úton vezették eddig a magyar munkásságot, revízió alá veszik állásfoglalásukat s maguk fogják felhívni az egyetlen helyes és biztos útra a munkás társadalom figyelmét: a magyar munkás-egységre.

Az alábbi fejezetben rá fogunk világítani azokra a problémákra, melyeket az egységbe tömörült munkástársadalomnak soron kívül meg kell oldania. Első sorban meg kell oldania a magyar munkáscsalád hathatósabb gazdasági védelmének a kérdését, másodsorban meg kell oldania minden egyes munkásember legszentebb tőkéje — egészsége, munkaereje — védelmének a kérdését. Végül pedig rá fogunk mutatni arra, hogy milyen céltudatos gazdaságpolitikával lehet a munkástársadalom legnagyobb rémét, a munkanélküliséget leküzdeni.

II. A magyar munkáscsalád gazdasági védelme.

Széchenyi magyarja aggódó szemmel nézi azokat a statisztikai kimutatókat, melyekből kitűnik, hogy a trianoni határokon belül milyen mértékben csökken évről-évre a születések száma. De aggódó szemmel kell, hogy nézze azokat az adatokat is, melyek a magyar munkások leromlott kereseti viszonyairól számolnak be. Vajjon lehet-e ily körülmények közt csodálkozni azon, hogy a családalapítás nagy felelősséggel járó terhét mind kevesebb és kevesebb magyar munkás meri vállalni? S ha már vállalta hősiezen a családfenntartás terhét és szánalmas létfenntartási küzdelem árán és sanyarú lakásviszonyok közt vérszegény, vézna, tuberkulotikus gyermekeket neveli fel, lehet-e eredményesen a népbetegségek ellen küzdeni addig, amíg nem tudjuk a magyar munkáscsaládokat jobb környezetbe beállítani, napfényes hajlékhoz juttatni, amíg nem tudunk asztalára tápértékkel bíró élelmiszereket rakni?

Minden reformpolitika legelső pontja csak az lehet, hogy idejében, alkalmas pillanatok kihasználásával meg kell menteni a magyar munkáscsaládokat. Könnyű erkölcsi szónoklatokat tartani a családvédelemről, de sokkal nehezebb gazdasági téren jó tanácsokat osztogatni, az élet anyagi oldaláról a munkáscsalád támogatására sietni. Már pedig minden erkölcsi meglazulásnak és közegészségügyi viszonyaink leromlásának első és fő oka a családok gazdasági nyomorában keresendő. E tekintetben pedig a munkáscsaládok állnak a legrosszabbul.

A legszembetűnőbb szociális igazságtalanság az, hogy a családos műnkásember is csak annyi munkabért visz haza, mint amennyit nőtlen munkástársa keres. Az utóbbi ágyrajárással megoldja a lakáskérdést, a családos munkásnak azonban csekély béréből lakást kell fenntartania, három, négy, sőt több éhes gyomrot kell lecsillapítania, de vállára nehezedik az iskoláztatás, a ruházkodás gondja is. Mindez pedig a munkás csekély munkabéréből alig oldható meg. Minthogy azonban faji és nemzeti szempontból arra kell törekednünk, hogy a társadalom alapsejtjét a családot megerősítsük, megszilárdítsuk, keresnünk kell oly módozatokat, melyek mellett a jelenlegi termelési rendszer közepette a család gazdasági védelmének a magasztos célkitűzése megoldható. Semmi sem új a nap alatt. Nem kell soká kutatnunk a lehetőségek után, hamarosan követésre méltó példákat találunk több országban. Vizsgáljuk meg őket közelebbről.

a) A családi munkabér kérdése a külföldön.

Ami ma nálunk probléma, mert a reform törekvések felszínre hozták, mert a szociális igazságkeresés ébredező szellője feltárta, az másutt tegnap, esetleg tegnapelőtt már gondolkodóba ejtette az embereket s e problémák több jóindulattal, több akaraterővel már a múltban megoldódtak. A családi munkabér gondolata már évtizedek óta foglalkoztatja a világot. A családi bér mellett legelőször XIII. Leó pápa szállt síkra az 1891. május 15-én kihirdetett **Rerum novarum** kezdetű enciklikájában. Olyan munkabért követelt a munkástársadalom részére, melyből nemcsak a munkás, de családja is meg tud élni. X-III. Leó pápa felhívása néhány nagylelkű munkaadónál visszhangra talált. Tourcoingban a katolikus munkaadók gyermekpótlékot kezdtek fizetni családos munkásainak. Példájukat követték a francia vasúti társaságok is, mind amellettt ezzel a családibér kérdése nem oldódott meg. Ebben a formájában számosan kifogásolták, mondván azt, hogy a terméi-venyek árát nem lehet aszerint olcsóbban, avagy drágábban értékesíteni, hogy azokat nőtlen avagy többgyermekes családapa készítette. A kérdés helyes gyakorlati megoldására csak a háborús években jöttek rá. A megoldás Románét, francia gyáros nevéhez fűződik.

Románét, grenoblei gyáros látván azt, hogy munkásai közül éppen a legmegbízhatóbbak és legszorgalmasabbak a családfenntartás gondjaival küzdenek, 1916-ban elhatározta, hogy családos munkásainak családi pótlékot fizet. Rávette grenoblei gyarostársait is, hogy ők is csatlakozzanak javaslatához. Meg is állapodtak abban, hogy a rendes munkabéren felül a nős munkásoknak havonta 12 50 frankot, egy gyermek után 7.50 frankot, két gyermek után 18, három gyermek után 48 s minden további gyermek után havi 12 frank pótlékot fizetnek. Ennek a rendszernek azonban rövidesen mutatkozott két nagy hátránya. E rendszer hátrányos helyzetbe hozta a többgyermekes munkakeresőket, mert a gyárosok a felvételnél kezdtek előnyt adni a nőtlen kenyérkeresőknek, akik részükre olcsóbb munkaerőt jelentettek; a másik hátrány abban állott, hogy az a vállalkozó, akinél a sors játékánál fogva nagyobb számmal dolgoztak a többgyermekes munkavállalók, a raja nehezedő családipótlék teher következtében a világversenyben hátrányosabb feltételek mellett volt kénytelen részt venni. A családi pótlékot fizető gyárosok erre 1918-ban újból összeültek és elhatározták, hogy közös kiegyenlítő pénztárat (Caisse de compensation) létesítenek, a kifizetett munkabérek bizonyos százalékát abba befizetik s a jövőben ez a kiegyenlítő pénztár fogja a családi pótlékokat folyósítani. Ez az eljárás lehetővé tette részükre azt, hogy ennek a szociális tehernek mértékét előre ismerve könnyebben kalkulálhattak s a munkásfelvételnél nem voltak kénytelenek arra figyelemmel lenni, hogy nős, avagy nőtlen pályázót vesznek fel.

A grenoblei újítás széles körben talált visszhangra s Franciaországban a munkaadók egymás után alakítottak újabb és újabb kompenzációs pénztárakat. Ennek az új szociális intézménynek fejlődését az alábbi számokkal mutatjuk be:

Év	Kompenzációs pénztár	Csaladközö vállalatok s z á m a	Munkások	Kifizetett családi pótlék összege frank
1922	65	5.200	650.000	70.000.000
1925	195	14.000	1.300.000	200.000.000
1928	229	25.000	1.740.000	292.000.000
1930	230	—	3.500.000	380.000.000

Ha tekintetbe vesszük azt, hogy a fenti kompenzációs pénztárokon kívül a közületek is folyósítanak családi pótlékot, megállapíthatjuk azt, hogy Franciaországban 1930-ban a kifizetett családi pótlék összege meghaladta az 1.650.000.000 frankot, mely 4,300.000 munkavállaló között oszlott meg.

A családi pótlékok nagyságának mértékét 1933. szeptember 6-án megjelent kormányrendelet újból rendezte s Párizs és környékének munkavállalóira a következő tételeket állapította meg:

1 gyermek után havi	—	—	—	30 frank
2 „ „ „	—	—	—	70 „
3 „ „ „	—	—	—	120 „
4 „ „ „	—	—	—	200 „
5 „ „ „	—	—	—	280 „
6 „ „ „	—	—	—	360 „

Az említett családi pótlékokon kívül az egyes kiegyenlítő pénztárak még születési prémiumokat is fizetnek.

Franciaországban a családi munkabér kérdése a társadalom lelkéből született meg, a gondolatot a társadalom melengette, ápolta s növesztette naggyá az eszmét. Amikor a törvényhozó látta, hogy az eszme egészséges, a kísérletek mindenütt beváltak, igyekezett a mozgalomnak erkölcsi súlyt adni. Ez történt 1922 december 19-én, amikor egy francia törvény kimondta, hogy a közszállítások elnyerésénél előnyben részesítendő az a pályázó, aki valamely családvédelmi kiegyenlítő pénztárnak a tagja, s ennek révén munkavállalóit családi pótlék élvezetéhez juttatja.

Minthogy az eszme tovább haladt a maga útján s áldásait a család, a társadalom és a nemzet életében bőségesen hirdette, 1932 január 21-én újabb törvény jelent meg, mely véglegesen az eszme mellé szegődött. A törvény u. i. kimondta, hogy ezentúl kivétel nélkül minden ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági vállalat köteles valamely családvédelmi pénztárba belépni s ily módon munkavállalóit a családi pótlék áldásaiban részesíteni. Az említett törvény következtében 1933-ban már 3.500.000 munkavállalóra terjedt ki a családi bér rendszere.

A franciaországi családvédelmi kompenzációs pénztárak központi bizottsága tanulmányozta a családi munkabérek kihatását s megállapította, hogy azokon a vidékeken, ahol a munkások valamely családvédelmi pénztárhoz tartoznak, a munkáscsaládokban 50%-kal magasabb a születési arányszám, 40%-kal alacsonyabb a halvaszületések száma és 50%-kal kisebb a gyermekhalandóság, mint Franciaország egyéb vidékein.

A francia jó példa átragadt Belgiumra is. Belgiumban 1921-ben alakult meg az első kompenzációs pénztár. Ez mindenben a francia példát követte. 1927-ben Belgiumban már 12 pénztár működött, melyekben 1150 vállalat

tömörült és 237.000 munkavállalója részére biztosította a családi pótlékot. A belgák csakhamar túlszárnyalták mesterüket, a franciákat. A belga kormány ugyanis már 1930 augusztus 4-én tette kötelezővé minden egyes belga vállalat részére a csatlakozást valamely kompenzációs pénztárhoz. Ennek a törvényes rendelkezésnek nem maradt el a hatása, a kompenzációs pénztárak sorsa biztosítva lett. 1932-ben 63.460 munkaadó, 1933-ban 88.155 munkaadó taggal rendelkeztek a kompenzációs pénztárak. 1933-ban a családi pótlék rendszerében dolgozó munkavállalók száma 1,269.819 volt, akik közt 867.392 gyermek után 61,265.089 frank családi pótlékot fizettek ki a pénztárak. Belgiumban az érvényben levő törvényes rendelkezések értelmében az első gyermek után a legkisebb családi pótlék összege havi 15 frank, a második gyermek után havi 20 frank, harmadik gyermek után havi 40 frank, negyedik gyermek után havi 70 frank, az Ötödik s minden további gyermek után havi 100 frank.

Miközben Franciaországban és Belgiumban a családvédelmi pénztárak az egész világ részére például szolgáltak arra, miképpen kell megoldani a családi bér kérdését a kapitalista gazdasági rendszeren belül, XI. Pius pápa is felhívta a világ figyelmét a családvédelmi pénztárak intézményére. A Quadregesimo anno kezdetű enciklikában erre vonatkozólag a következő intelmeket találjuk: **„Mindenképpen azon kell lenni, hogy a családapának munkabére az egész háztartás költségeit fedezze. Különös elismerésünket nyilvánítjuk mindazoknak, akik azt a bölcs és üdvös rendszert meghonosították, hogy a munkabér a családi terhekhez alkalmazkodik s a család szaporodása arányában növekedik”.**

A családvédelmi pénztár eszméje ma már túlszárnyalta Európa határait is. Ausztráliában több állam már szintén meghonosította a családi bérek rendszerét. Mindezekre azonban részletesen nem terjeszkedünk ki, csak annyit akarunk még megjegyezni, hogy legújabban Mussolini szögezte le álláspontját a családvédelmi kiegyenlítő pénztárak mellett. Nemzeti újjáépítő munkájában nem kerülte el figyelmét ennek az intézménynek nagy morális és materiális hor^ereje, reformmunkájába legújabban belekapcsolódtak a családvédelmi pénztárak. Amint összeült a testületek nagytanácsa, Mussolini kívánságára a testületek kimondták a negyvenórás munkahétnek és a családbér intézményének bevezetését. Meg is alakult a legelső családvédelmi pénztár, mely 1935-ben már az olasz családapa munkavállalóknak is fizet családi pótlékot.

b) Időszerű-e a családi bér-rendszer megvalósítása Magyarországon?

Ha a külföldről át tudtuk venni a telefont, a rádiót, a hangosfilmet, miért ne lehetne átültetni a szociális élet terén bevált találmányokat és intézményeket is? Ha a szórakoztató intézmények meg tudtak minden nehézség nélkül honosodni, miért ne tudnának gyökeret verni a nemzetvédelmi és szociális szempontból hasznos intézmények is? A kettő közt csak az a különbség, hogy az előbbieket átültetése busás jövedelmeket biztosít a merész újtóknak, az utóbbiak propagálása hálátlan, száraz mesterség, s így arra kevesen vállalkoznak. A külföldön bevált családvédelmi pénztár intézményével szemben csak egy jogos kérdést lehet felvetni és pedig azt, hogy annak átültetése vajjon ma időszerű-e? A kérdés jogos, tehát tárgyilago-

san vegyük bonckés alá. A családi munkabérek a rendes munkabéreknél néhány százalékkal magasabb termelési költséget jelentenek. Vajjon a jelen pillanatban a magasabb munkabérek fizetésének a lehetősége megvan-e? Erre könnyen kapunk választ a munkabérstatisztikákból és a bérmozgalmi statisztikákból. Ezekből pedig megállapíthatjuk azt, hogy a gazdasági konjunktúra letörése óta öt éven át szakadatlanul morzsolódnak a munkabérek. Lemorzsolódtak pedig olyannyira, hogy az iparfelügyelők 1933. évi jelentésében olvashatunk oly esetekről, hogy a munkaadó nem merete levonni munkásai béréből a társadalombiztosítási járulékok felét, mert akkor már szégyenletes összeget kaptak volna kézhez.' Megállapíthatjuk azt is, hogy az utóbbi időben a szakszervezetek vezetői megérezték azt, hogy maguk a munkaadók is engedékenyebbek a munkabérek kérdésben s akár békés, akár sztrájk útján sikerült több helyen 2-10% munkabéremelést elérniök. Ezzel megkaptuk tehát a választ is a feltett kérdésre. A munkabérek elérték a lehető legalacsonyabb mélypontot s ma már emelkedő tendenciát mutatnak. Minhogya tehát megvan a gazdasági lehetősége a 2-5%-os munkabéremelésnek, itt van a legkedvezőbb pillanat a szociális igazságtalanságok kiküszöbölésére s a családi munkabér-rendszernek meghonosítására. Ha ma egy munkaadó 2-5%-kal felemeli a munkabéreket, vajjon ezzel levezette-e a munkástömegek elégedetlenségét, vajjon megoldotta a nyomorgó családok életgondját. Tegyük fel, hogy valamely munkásember heti 20 pengő, azaz havi 80 pengő keresettel tért eddig haza családjához, vajjon a mérhetetlen boldogság fog fel ragyogni a háromgyermekes családnya szemében, ha férje ezentúl heti 20 P helyett 20 P 60 fillérrel, illetőleg havi 80 pengő helyett 82 pengő 40 fillérrel tér haza. Ha azonban a magyar munkaadó is követi a francia, belga, olasz jó példát s azt mondja, hogy a 3%-ös munkabéremelést pedig befizetem a családvédelmi pénztárba, mely egy gyermek után tegyük fel havi öt pengő, két gyermek után 12 pengő, három gyermek után 20 pengő családi pótlékot fizet, akkor igen nagy jótettet fog gyakorolni az előbb említett munkáscsaláddal, mert ezzel a következő hónapban már nem 2 pengő 40 fillérrel, hanem 20 pengővel javította meg a munkáscsalád életstandardját. E mellett pedig nőtlen munkástársa valószínűleg nem fog kétségbe esni amiatt, hogy heti 60 filléres bérjavítástól elesett.

Leszögezzük tehát azt a megállapítást, hogy akkor, amikor a munkabérek magasak voltak s azoknak lemorzsolódása napról-napra várható volt, nem lett volna időszerű a családi munkabér bevezetése, ma azonban, amikor maguk a munkaadók kezdenek bérjavításokkal jönni, **meg kell ragadni az alkalmat arra, hogy e béremelések egyelőre családvédelmi pénztárba folyjanak be s családi pótlékok formájában hatalmas mértékben vezessék te a tömegek elégedetlenségét és jobb életfeltételek utáni vágyakozását.**

c) Kitér meg a kezdeményező lépés a családi bér rendszer bevezetésére.

Aki a különös magyar viszonyokat ismeri, az el fogja ismerni e kérdés feltevésének a jogosságát. Legszébb eszmék, tervek azért nem jutnak el a megvalósításhoz, mert nincs senki, aki az apaságot vállalja. A nagyközönség a dolgok könnyebbik oldalát választva azt szokta mondani, hogy az államot illeti meg a kezdeményező lépés. Az állam pedig, amennyiben valamelyest reagál az ily felhívásokra, gyakran azzal a válasszal szokott kitérni,

hogyan az intézmény felállítása előtt statisztikai felvételeket kellene eszközölni. mert előbb tudni kellene azt, hogy mennyien lesznek az igényjogosultak, mennyi összeg szükséges a felmerülő költségek fedezésére. Engedjék meg nekünk, a közelmúlt tapasztalatai alapján annak a megjegyzésnek megköszönését, hogy azok a problémák, melyekhez statisztikai felvételek gondolatával fogtak hozzá, kevés esetben születtek meg. De valljuk meg őszintén, hogy jelen esetben tényleg semmi szükség sincs statisztikai felvételekre. A statisztikai felvételeknél sokkal hamarabb adja meg a hamisíthatatlan választ a gyakorlat és az élet. Az élet fogja legkönnyebben megadni a választ arra, hogy mily összegű családi pótlékot lehet egy-egy gyermek után kifizetni. Ha sok munkavállaló siet megértéssel a családvédelmi pénztár zászlaja alá, akkor nagyobb összegek fognak rendelkezésre állni. A rendelkezésre álló összeget pedig fel kell osztani az igényjogosult gyermekek száma arányában. Mind a két tétel időről-időre kedvezőbben változhat és pedig olyképpen, hogy azt semminemű statisztikai felvétel segítségével előre megítélni nem lehet.

Amint tehát nincs szükség előzetes statisztikai felvételre, mert ilyennek szükségét sem a franciák, sem a belgák, sem pedig Mussolini nem érezte, éppen úgy nincs szükség arra, hogy a törvényhozó tegye meg a kezdeményező lépést. **Szociális intézményeket magának a társadalomnak kell kitermelnie saját tagjai részére.** Ha a társadalom nem termeli ki, azok megvalósítását nem tartja szükségesnek, úgy azt a szociális intézményt a társadalom nem érdemli meg. A betegsegélyező pénztárak már rég működtek, mint a társadalmi szolidaritás gyümölcsei, amikor e kérdést 1891-ben az államhatalom véglegesen rendezte. A nyugdíjpénztárak már évtizedek óta működtek s a törvényhozó csak 1928-ban tette kötelezővé az öregségi biztosítást. Azok a törvények válnak be legjobban az életben, melyeknek útját a társadalom maga egyengeti. A családvédelmi pénztár intézményének kitermelését is bízunk a megértőbb munkaadók kezdeményezésére. Ők érzik legjobban, ők tudják legjobban, hogy mit és mennyit vállalhatnak. Ha majd idővel a munkaadók zöme bebizonyította, hogy ennek az intézménynek terheit a maga előnyére s a társadalmi feszültségeknek igen hathatós levezetésére könnyen tudja vállalni, akkor lépjen fel a törvényhozó s jelentse ki immár minden egyes munkaadóra nézve ezen intézmény fenntartásának a kötelezettségét.

d) Miképpen működnek a családvédelmi pénztárak?

Ismételten beszéltünk kiegyenlítő, kompenzációs, családvédelmi pénztárakról, lássuk, hogy ezek miképpen működnek Franciaországban és Belgiumban. Az említett országokban, minthogy az állami és közigazgatási élet egész vonalán a decentralizáció elve érvényesül, számos családvédelmi pénztár működik. De éppen úgy működhetnék egyetlen egy pénztár, melyben a kockázatok jobban oszlanak meg és a tömegszolidaritás ereje jobban érvényesül az egyesek javára. Rendszerint az egyes ipari gócpontok munkaadói külön-külön állnak össze és állítanak fel kompenzációs családvédelmi pénztárt. A pénztárhoz csatlakozó munkaadók minden hónap elején kötelesek közölni, hogy az előző hónapban munkabérek címén mennyit fizettek ki. Egyidejűleg tartoznak a pénztárhoz befizetni a kimutatott munkabérek bizonyos százalékát. A százalékkulcsot évről-évre a közgyűlés álla-

pítja meg. Vannak pénztárak, melyeknél a csatlakozó munkaadók két kategóriába tartoznak. Az egyik kategóriába tartozók a munkabérek 3%-át, a másik kategóriába tartozók a munkabérek 1¹/₂%-át fizetik csak. Ez utóbbi kategóriába azok a munkaadók tartoznak, akiknél túlnyomó számban vannak a fiatal női munkaerők (textilgyárak). Vannak olyan pénztárak Belgiumban, melyek a tagjárulékot olyképpen állapították meg, hogy a munkaadó minden egyes férfi munkavállaló után naponként 0.65 frankot, női munkavállaló után naponként 0.35 frankot tartozik fizetni. A családvédelmi pénztárak igazgatóságának jogában áll évenként tagjait felülvizsgálni abból a szempontból, hogy a munkabéreket helyesen jelentették-e be.

Általában az a felfogás alakult ki, hogy a leghelyesebb, ha minden egyes pénztár maga fizeti ki az igényjogosultak után a családi pótlékot, mert ez esetben a munkások nem függenek a munkaadók kényekedvétől. A munkaadók tartoznak a családi pénztárhoz való belépésük után megkülönböztetni azoknak a munkavállalóknak jegyzékét, akiknek 15 éven aluli önálló keresetei nem bíró családi pótlékre igényjogosult gyermekük van. E jegyzékbe a munkaadók kötelesek kellő gondossággal, keresztlevelek, születési anyakönyvi kivonatokat apján az adatokat felvenni. Ugyancsak kötelesek az igényjogosultsággal bíró munkavállalók kilépését, a születéseket, halálozásukat időről-időre jelenteni. A családvédelmi pénztár minden egyes igényjogosultról s annak családi állapotáról nyilvántartást vezet s annak adatait leellenőriztetni. Ha családapán kívül a családanya is keres s oly munkaadónál áll munkaviszonyban, ki szintén tagja a családvédelmi pénztárnak, csak egyszeres pótlékot fizet a pénztár. A leányanyák nem kapnak gyermekeik után családi pótlékot abból az elgondolásból, hogy a családvédelmi pénztárnak feladata a morális alapokon nyugvó családi élet alátámasztása. A legtöbb pénztár fokozatosan emelkedő családi pótlékot fizet a gyermekek számának emelkedése esetén. Ezzel jutalmazni kívánják azokat a családapákat, akik nagyobb mértékben teljesítik kötelességüket a társadalommal és a nemzettel szemben.

Megemlítjük még azt is, hogy a legtöbb pénztár havi tételekben állapítja meg a családi pótlék mértékét, azonban vannak pénztárak, melyek megkezdett hónapok esetén napok száma szerint fizetik a családi pótlék megfelelő hányadát.

A családi pótlékot postatakarékpénztári csekk útján fizetik ki a pénztárak és pedig a családanya kezéhez. Ez a rendszer közmegelegedést váltott ki Belgiumban, mert így a családanya is bizonyos mértékben elismerést kap a gyermekek nevelésére fordított munkájáért.

e) Családvédelmi pénztárt!

A fentiekben igyekeztünk bebizonyítani azt, hogy a legelhagyottabb sorsban élő munkáscsaládoknak, amelyekben a családfő sem lakpénzt, sem családi pótlékot nem élvez s mindössze minimális munkabért hoz haza hetenként, segítségére csak úgy lehetünk, ha gazdaságilag őket megsegítjük. Ráműtöttünk arra, hogy nem jelent részükre segítséget a munkabéreknek néhány százalékos felemelése, hanem az egyetlen komoly segítség csak az lehet, ha részükre családi pótlékot juttatunk. Rávilágítottunk arra, hogy a családbér problémáját számos külföldi állam közmegelegedésre már megoldotta s ezek az intézmények annyira beváltak a hozzájuk fűzött remé-

nyeket, hogy mindenütt az államhatalom szankcióját nyerték el rövid néhány éves működésük után. Nem vitás az, hogy ez az intézmény sok könnyet képes a munkáscsaládok életében letörölni, anélkül, hogy a termelési költségeket nagyobb mértékben emelné. A családi pótlék intézményével lehet egyedül megközelítőleg megoldani a munkások lakáskérdését, mint ahogy tényleg ebben Franciaország és Belgium elől járnak. Tagadhatatlanul áll az, hogy úgy Franciaországban, mint Belgiumban maguk a kapitalista munkaadók hívták életre a családvédelmi pénztárakat, mert azok segítségével nagymértékben levezették a társadalmi feszültséget és elégedetlenséget. Csaknem mindenütt és minden időkből a munkaadók hívták életre a munkásjóléti intézményeket, nincs tehát azon csodálkozni való, ha a családvédelmi pénztárak megalakításánál is ők voltak a kezdeményező lépés. Ki tagadná azt, hogy Magyarországnak nincs szüksége a szociális békére, a társadalmi feszültségek levezetésére, a tőkeellenes hangulat leszerelésére? Rövidesen a magyar munkaadók is rá fognak jönni arra, hogy mindezt a legtökéletesebb módon, a legkisebb anyagi áldozatok árán családvédelmi pénztár felállításának révén oldhatják meg.

III. Az egységes munkástábor munkabérpolitikája.

A nemzetközi szocialista szakszervezetek a munkástársadalom gazdasági védelmét elsősorban a munkabérek feljavitásával vélték szolgálni. Évtizedek óta folyt a harc a munkabérek körül. Már előjáróban elmondhatjuk, hogy a nemzetközi alapon álló szocialista szakszervezetek teljesen téves irányban terelték a munkástársadalom gazdasági védelmét, amikor a bérharcokat tűzték ki zászlójukra. A szakszervezeti vezetők, akik az egyik percben még a kapitalizmust támadták, a másik percben már kapitalista észjárással, kapitalista eszmékért küzdöttek és vitték harcba a munkásságot. A maguknak magas fizetéseket megszavazó munkásvezérek kötelességüknek tartották, hogy a magas javadalmazás fejében a munkásság részére is magasabb munkabéreket küzdjenek ki. Ki tagadná, hogy ezt azért is tették, mert a magasabb munkabérekből magasabb szakszervezeti díjakat is lehetett levonni. Mi lett azonban ennek a munkabérpolitikának az eredménye? Amely pillanatban sikerült a munkabéreket néhány százalékkal feljavitani, a másik pillanatban már a nagyobb fizetőképesség jelentkezésére a piacon emelkedtek az árak. A béremelés hamarosan illuzóriussá vált s rövidesen újabb elégedetlenség nyomán újabb béremelési mozgalmak láttak napvilágot. Arról beszélnünk sem kell, hogy maga a bérmozgalom legtöbb esetben szemfényvesztés volt. A nemzetközi szellemű munkásvezérek a bérharcok legnagyobb százalékában előre megállapodtak a nemzetközi szellemű kapitalistákkal a bérharc megrendezése tekintetében s abban a pillanatban kezes bárányként leszerelték az elégedetlen munkástömeget, amely pillanatban a kapitalista kartelvezérek az általuk előre beígért munkabéremelést — látszólag a szakszervezeti vezetők nyomására — nagy kegyesen engedélyezték. A kartelek a bei emelés után feljogosítva érezték magukat áremelésre, további árdrágításra, a munkásvezérek pedig nagy diadalként könyvelték el a munkásság részére odadobott morzsákat s e látszólagos eredményeket tagtoborzásra használták fel. Ezt a megállapításunkat világosan megerősíti az a tény, hogy a munkásvezérek komoly bérharcokat sosem hirdettek meg gazdasági válságok idején, hanem csak a konjunktúra hujámokban, amikor az árak ugrásszerű emelkedése mellett a kapitalisták már hatalmas profitra tettek szert, úgyhogy néhány százalékos béremelés engedélyezése elől maguk sem tudtak volna elzárkózni. **A munkabérek körüli játék volt a nemzetközi szellemű munkásvezérek legnagyobb árulása a munkástömegek felé.** Ez a munkabérpolitika szülte azt, hogy a munkáskérdés, munkabérkérdés sosem tudott nyugvópontra jutni, 'hogy a munkáscsaládok életét sztrájkok alatt beálló munkabérekiesések zavarták meg.

A munkabérharcok körüli szemfényvesztő játékot az egységes, nemzeti alapon álló munkásságnak meg kell szüntetnie s a munkabérkérdés tekintetében teljesen új, etikai, morális alapokon nyugvó vonalvezetést kell kiépítenie. Az új irányelvekhez az alábbi megfontolások vezetnek el.

Minden munkabéremelés feljogosítja a munkaadókat termelvényeik árának emelésére. Minden áremelés annyit jelent, hogy az emberek egy bizonyos köre mesterségesen kizáródik a fogyasztási piacból. A fogyasztási piacból való kizárás antidemokratikus, merénylet az embertárs ellen. A felebaráti szeretet parancsolata gazdasági értelemben azt követeli, mindnyá-jari bekapcsolódhassunk a fogyasztási piacba, mindenki kielégítthesse jogos emberi szükségleteit, mindenki hozzá juthasson a mindennapi betevő falathoz, a tisztességes öltözékhez, az egészséges hajlékhoz. Minden egyes munkabérharc eltávolodást jelent ettől az egyetlen helyes célkitűzéstől, tévelygést jelent gazdasági életünkben, gazdasági káoszt idéz elő, melynek zúli zavarában hol olcsóság után kiáltunk, hol meg ujjongunk a drágulást jelentő konjunktúra-hullám hallatára. A munkástársadalomnak ezt a kalmár, nemzetközi szellemű vezérek vezetése mellett végbemenő tévelygését meg kell szüntetni. **Legyen végre világosság abban a tekintetben, hogy nem a munkabéremelés vezet a gazdasági demokráciához, hanem a napról-napra csökkenő termelési költségek nyomán járó olcsóbbodás, mely mind szélesebb néprétegek részére nyitja meg a fogyasztási piacot.**

A hiba tehát ott van, hogy a **kalmár szellemű nemzetközi munkásvezérek a kapitalisták profitmargója emelkedésének láttára ebből a profitmargóból igyekeztek a munkástársadalom tagjai részére szegyenletes morszákat lecsípdetni, ahelyett, hogy az egész emberiség érdekében is a profitláznak a megfélemezésére, a termelvények árának leszállítására állították volna falanxokba a munkástársadalmat.**

Állítsuk csak szembe a két álláspontnak az eredményeit!

A munkabéremelésre berendezkedett társadalomban az árak emelkedése mellett a nyomor és az elégedetlenség napról-napra nő. A nincstelenek és a fixfizetésű dolgozó társadalom részére a szükségletkielégítés megnehezül, a fogyasztás az egész vonalon csökken, a csökkent fogyasztás láttára a kapitalista lassítja a termelés ütemét, leépít, a munkanélküliség tovább emelkedik. Állandóak a bérharcok, jelentések a munkabérveszteségek, a szegénygondozás nagy anyagi áldozatokat igényel.

A profitmargó csökkentésére berendezkedett társadalomban az árak olcsóbbodnak, nap-nap mellett többen kapcsolódhatnak be a fogyasztási piacba. A termelő nem győz eleget tenni az utánrendeléseknek, bővíti üzemét, munkásokat vesz fel, csökken tehát a munkanélküliség, feleslegessé válik a társadalmi szegénygondozás. A gazdasági élet fellendülése a kapitalistára serkentő hatással van, újabb találmányok bevezetésével igyekszik csökkenteni a termelési költségeket, melynek nyomán további olcsóbbodás állha elő s lassan mindenki képes lesz szükségleteit kielégíteni, beáll a társadalmi jólét.

A nemzeti alapon álló, nemzeti szellemben vezetett imjnkástársadalom tehát hatat fordítva az eddigi nemzetközi, kalmár szellemű vonalvezetésnek — mely a leben und lebenlassen elv alapján állott s melyről elmondhatjuk azt a magyar közmondást is, hogy a munkásvezér hulló nem vájta ki a kapitalistahollónak a szemét — a jövőben **az egységben rejlő erői abban**

az irányban fogja felhasználni, hogy az egoista, etikai alapokat nélkülöző profithajzás helyett a szükségletek kielégítését előmozdító népi árpolitika érvényesüljön, a termelvények ára fokról-fokra abban a mértékben olcsóbbodjék, amely mértékben a termelési költségek a technika vívmánya és a nyersanyagok olcsóbbodása következtében csökkennek. A kitűzött cél tehát a munkabérek belső vásárló erejének fokozatos emelése.

Csak nagyjából akartuk megjelölni az új munkabérlétszabályok irányelveit. A nemzeti alapon álló munkásság érdekképviseleti szervének lesz a feladata felkutatni azt a számtalan lehetőséget, utat és módot, mely a profitmargó fokozatos leszorítását biztosítja, illetőleg a munkabérek belső vásárló erejét emeli. Kamatlábmérséklés, magas profitmargóknak falazó védővámok és behozatali tilalmak felfüggesztése, nemzeti tőkék munkába állítása stb. mind oly eszközök, melyek a megjelölt célhoz vezetnek. Munkabérvisszeszűrés okozó munkabérlétszabályok helyébe az egységesen fellépő munkástábor a fenti álláspontnak békés úton való elfogadására fogja felhívni a munkaadók táborát.

A nemzeti alapon álló munkástábor célkitűzését azonban a reformparlamentnek is alá kell támasztania népi gazdaságpolitika üzésével. A népi szellemben üzött reformpolitika követelményének megfelelően gondoskodni kell arról, hogy a széles néprétegek megélhetésének nélkülözhetetlen cikkei, az úgynevezett szociális cikkek ára a szükségletek minél szélesebb kielégíthetése céljából a lehető legalacsonyabbra mérséklődjék. E szociális cikkeknek a lehető legkedvezőbb feltételek mellett való beszerzését biztosítani kell a munkáscsaládok érdekében. Tekintettel arra, hogy e szociális cikkek nagy részét tekintélyes fogyasztási adók sújtják, a munkástábor egyetemének oda kell hatni, hogy a kartelek részére szóló példaadásként e cikkek árat a kormányhatalom olcsóbbá tegye a fogyasztási adótételek leszállítása, mérséklése, majd teljes megszüntetése révén. Az előbb említett szociális cikkek hatósági megolcsóbbítása után kerülhet sor a ruházati és építkezési cikkek olcsóbbá tételére. További út e téren a közszolgáltatási cikkek árának leszállítása: gáz, villany egységárak, szállítási tarifák, telefondíjak stb. revíziója. Mindez nagymértékben előmozdítja a munkabérek belső vásárló erejének emelkedését.

Ha a nemzeti táborba tömörült munkástársadalom érvényre juttatja a fentiekben kitűzött eszméket, megfogja ezzel szüntetni a jelenleg uralkodó gazdasági zűrzavart.

IV. A negyven órás munkahét bevezetése.

Minden dolgozó embernek legfőbb kincse munkaereje és egészsége. Ezt a drága kincset kell, hogy megvédje az állam és a társadalom, a gazdasági élet produktivitása és a munkáscsaládok érdekében. Ennek a féltett kincsnek a védelmére eszmélt fel az emberiség lelkiismerete a XIX. század elején, amikor a testet kizsákmányoló, a lelket, akaratot kiölő, minden családi életet lehetetlenné tevő munkaidőnek a korlátozásáért síkra szállt. Még másfél századdal ezelőtt napi 14-15 órát dolgoztak a munkások, munkásifjak egészségtelen környezetben.

A munkaidő leszállítása ellen a munkaadók az első pillanattól kezdve a mai napig ugyanazokat az érveket sorakoztatták fel, mondván, hogy a munkaidő leszállítása esetén nem rentábilis a termelés, a gépek nem amortizálódnak, az ipar tönkremegy. S mégis mit látunk. 1848-ban megjelent egy francia törvény, mely kimondta, hogy a munkaidő az iparban napi 12 óránál több nem lehet. Mi lett ennek a következménye? Az, hogy az ipar nem ment tönkre, hanem tovább fejlődött, a gépek amortizálódtak s helyükbe hamarosan nagyobb kapacitású és modernebb gépek kerültek. Az, hogy a tőkés nem pusztult bele a munkaidő leszállításába, hanem tovább gazdagodott.

Felszázados küzdelem folyt le a munkástársadalom soraiban a munkaidő újabb csökkentése érdekében, míg végre 1900-ban megjelent egy újabb törvény, mely napi tíz órára szállította le a munkaidőt. S a munkaidő ezen újabb leszállításába ismét nem ment tönkre az ipar, nem szegényedtek el a kapitalisták. De nem fordult meg a világ forgása akkor sem, amikor egyes országokban bevezettek a nyolcórás munkaidőt. Mindezek után **bátran elmondhatjuk azt, hogy nem fog tönkremenni az emberiség, a kapitalisták táborá, az ipar akkor sem, ha egy szép nap mindenütt berendezkednek a negyvenórás munkahétre.**

Maguk a gyárosok jöttek arra rá, hogy többet és jobban dolgozik a kipihent test, mint a munkától agyoncsigázott test. Maguk a gyárosok, ha érdekeik úgy kívánták, túmentek minden munkáskövetelésnél s behozták a harmincórás munkahetet, anélkül, hogy előzőleg eszükbe jutott volna elmélkedni a gépek amortizálásáról. Egy önfeléd pillanatban maguk dobták el azt az álarcot, mely mögött évtizedeken keresztül annyit tiltakoztak a munkaidő leszállítása ellen.

Bátran megállapíthatjuk tehát, hogy sem üzemtechnikai, sem rentabilitási, sem közgazdasági szempontból — miként azt az olasz testületekbe tömörült munkaadók és munkavállalók közösen megállapították — nincs

semmi akadály a, negyvenórás munkahét bevezetésének. Miként nincs ma munkaadó, aki azon töprengene, hogy miért nem dolgoznak a munkások ma is napi 14-15 óra hosszát, úgy rövid időn belül mindenki napi-rendre fog térni a 40 órás munkahét felett is.

Amíg az egyik oldalon tehát nincs komolyabb érv a 40 órás munkaidő bevezetése ellen, addig a másik oldalon a munkástársadalom oldalán több érv van annak bevezetése mellett.

Először is jönnek a szociális és általános emberi szempontok. A munkásembernek joga van ugyanazokra a pihenési periódusokra, mint amelyekre számot tart a társadalom minden más dolgozó tagja. A munkásembernek joga van, hogy családjá körében néhány órát eltölthessen, gyermekeit nevelhesse s a velük való érintkezés ne csak abból álljon, hogy reggel alvó gyermekétől néma csókkal válhat el s este néma csókkal köszönheti a már ismét alvó gyermekét.

A negyvenórás munkahetet követeli a munkásember szervezete. Csak az a munkásember tudja megóvni testét, munkaerejét, aki kellő szabadidővel rendelkezik s szabad idejét testének felfrissítésére fordíthatja. A világ legelső munkaadói jöttek rá arra, hogy csak a kipihent testű, derűs lelkületű munkásember munkája jelent komoly értéket s éppen ezért mindent elkövettek arra nézve, hogy munkásaik testi és lelki frissességét megóvják. Kertes családirház-telepeket építettek részükre, e telepeikről autóbuszokon vitetik a munkahelyre a kipihent munkásaikat.

Mit ér az a szociálpolitika, amely költséges betegsegélyezéssel a megbetegedett munkásember támogatására siet, ahelyett, hogy minden preventív törvényes intézkedést meghozna, hogy a munkás korán meg ne rokkanjon, néhány év alatt emberi ronccsá ne váljék. Normális munkaidő és megfelelően felhasznált pihenők mellett el fognak néptelenedni a betegsegélyző pénztárak rendelői, kevesebb gyógyszerre, kevesebb táppénzre lesz szükség. A negyvenórás munkahétben rejlő fajvédelem, családvédelem nagy megtakarítást fog idővel jelenteni a társadalombiztosítási terhekben. De jól ápolt, kellőképpen kipihent munkásemberek az öregségi és rokkantsági biztosító intézetek pénzügyi egyensúlyát sem fenyegetik felborítással, mert a korai megrokkánások számát előzetesen erősen csökkentettük. S e mellett a munkásember hosszú évtizedes munkásság után még mindig élvezni fogja tudni a nyugalom, a pihenés gondtalan éveit.

Mindezen emberi, szociális, egészségügyi követelményeken felül szükség van a negyvenórás munkahét bevezetésére azért is, hogy a munkanélküliséget bizonyos mértékben lezorítsuk. Az utóbbi években a világ energiagazdasága hihetetlen mértékben megnövekedett. Nagykapacitású erőgépek ezrei az emberi kezek millióit tették feleslegessé. E mellett a munkagépek néhány óra alatt a termelvények oly nagy mennyiségét állítják elő, hogy az összes munkáskeznek állandó foglalkoztatása mellett hamarosan telítve lennének a piacok iparcikkokkal s ez komoly veszedelmet jelentene. Az emberi ész azért találta fel a gépeket, hogy a gépek felszabadítsák az embert. Nincs ezentúl szükség arra, hogy az ember fárasztó munkában nap-hosszat görnyedjen. Elvégzi ezt helyette a gép. A felszabadult ember végre élhet és éljen is Isten képmásához méltó emberi életet. Ismerje fel végre az ember a maga helyét és a maga szerepét a világ berendezkedésében. Ha a technikai fejlődés a már megkezdett hihetetlen iramban tovább fog folytatódni, akkor oly nagypotenciájú gépek fognak rendelkezésünkre állni,

hogy elegendő lesz, ha minden ember heti harminc órát dolgozik s így is szükségleteket kielégítő iparcikkek tömegesen fognak az emberiség rendelkezésére állni. **Ha azonban korunk nem fogja megérteni az új idők szavát s régi mentalitásával továbbra is rabszolgasorsban akarja tartani az embereket, akkor a munkanélküliség katasztrofális méreteket fog ölteni.** Nincs más kiút, mint a **mindenkoron elvégzendő' munkafeladatoknak igazságos felosztása az összes dolgozni akaró férfi munkaerő közt.** Ez ma túl optimálisan számolva, a munkaadó szempontjából nem lehet több, heti negyven óránál.

Csak nagyjából kívántuk vázolni azokat az okokat, melyek a negyvenórás munkahét mielőbbi bevezetését indokolttá teszik. Minthogy azonban nem az ész, nem a szép szó irányítja a gyarló ember világának berendezkedését, szükség van hatalmi szóra, mely kötelezi az emberiséget, hogy saját jól felfogott érdekének megfelelő életet éljen. Mikor fogja a törvényhozó azonban a hatalmi szót kimondani? Akkor, ha a dolgozó társadalom, mint egy ember követeli a negyvenórás munkahét szabályozását. Ha a munkásság egy táborban, egy vezényszó alatt sorakozik fel, akkor az egységes állásfoglalás rövidesen meg fogja hozni a maga eredményét. Példa éjre az olasz egységes táborban élő munkásság világra szóló vívmánya. Nincs ország, ahol ne követelték volna már a negyvenórás munkahét bevezetését s mégis abban az országban szabályozták legelőször e kérdést, amely ország munkásságát különböző világnézeteket valló szakszervezetek nem szaggattak széjjel. **Egységbe tömörült, egy akarású, egy cél felé töretető, nemzeti alapon álló munkásság hetek alatt el fogja érni azt, amit marxista, nemzetköziséget hirdető, osztálygyűlöletet szító', társadalmi rendek ellen izgató, önönmagával egyenetlenkedő munkásság évtizedek alatt sem képes kivívni.**

V. A munkanélküliség problémája.

A munkástársadalom legnagyobb réme közé tartozik a munkanélküliség veszedelme, mely Damoklész kardjaként lebeg minden egyes munkáscsalád feje fölött. Nem lehet komolynak nevezni azt a munkásprogramot, mely nem mer bátran szembe nézni ezzel a veszedelemmel. Pedig ennek a problémának is, mint mindennek, megvan a maga nyitja. Minthogy azonban kérdéskomplexummal állunk szemben, a helyes megoldás érdekében három fejezet alatt fogjuk tárgyalni a munkanélküliség problémáját és pedig olyképpen, hogy az első fejezetben a kérdés személyi oldalát, a másodikban a tárgyi, a harmadikban az anyagi oldalát fogjuk megtárgyalni.

a) A munkapiac rendezése.

A kérdés személyi oldala adva van azáltal, hogy adott időpontban a dolgozók tábora mellett kialakul a munkanélkülieknek sokszor félelmetesen megnövekedett tábora. Ennek a munkanélküliségnek oka sokféle lehet. Vannak a munkanélküliek közt olyanok, akiket a ciklikusan jelentkező gazdasági válságok tettek munkanélülivé, vannak mások, akik más okból munkanélküliek. Ilyen ok nálunk például az, hogy a megszállott területekről tömegesen menekültek el honfitársaink s jelentek meg a csonkaország munkapiacán. Ilyen ok az is, hogy megszűnt a hároméves katonai szolgálat. Azelőtt a sorköteles ifjak nagyrésze bevonult katonai szolgálatra s ezek kel évről-évre mentesült a munkapiac. Mindezen okoknál fogva a munkapiac külső képe megbomlott. E megbomlott munkapiac személyi részének megoldásához vezető **egyetlen helyes út a szociális igazság keresése s a felismert igazságnak tűzön-vízen való érvényre juttatása.** Mi a szociális igazságkeresés eredménye? Az eredmény azt mondja, hogy addig, **amíg nagy számmal vannak nélkülöző, nyomorgó családok és egyének, senki se tartson kezében egyszerre két, három, avagy több darab kenyert.** A második és harmadik kenyereket szét kell osztani a nélkülözők, az ellátatlanok között. A sorrend pedig az, hogy az egyébként is ellátott férjes nő vonuljon le legelőször munkahelyéről s engedje azt át nélkülöző családapáknak és családalapításra váró férfiaknak. Ha még ezzel sincs segítve a munkapiacon, akkor a többkenyeres férfiaktól kell elvenni a kisebbik kenyeret. Különösen nehéz időkben, az állam joggal felfüggesztheti átmenetileg azoknak a nyugdíját, akik időközben a magángazdaságban nyugdíjukat meghaladó illetmények mellett újból elhelyezkedtek. Ezeknek a nyugdíjigénye ismét akkor elevenedjék fel, amikor végleg nyugalomba vonulnak. Ezzel az eljárással könnyíteni lehetne az állami nyugdíjterheken s meg lehetne szüntetni a munkapiac szépséghibáit.

A szociális igazságkeresés **második követelménye az**, hogy a természet diktálta törvény alapján **a teremtő és alkotó munka elsősorban a 18 és 60 év közötti férfi munkavállalók részére tartandó fel**. Amikor tehát nincs elegendő munkaalkalom, akkor a produktivitás, a családfenntartás, családalakítás szempontjából a rendelkezésre álló munkát elsősorban az említett korosztályokhoz tartozó, munkaképes férfiak részére kell fenntartani. Senki sem fogja helyeselni azt a jelenlegi állapotot, amikor a parkok, piacok padjain naphosszat unatkoznak a munkaképes férfiak s ugyanakkor fejletlen zsenge leányok napi tíz órán át testet-lelket fárasztó, agyonhajszolt munkát végeznek. Vagy ki helyeselné azt a felfordított világot, melyben az apa takarítja a lakást, fűroszti a gyermeket, készíti az ebédet s ugyanakkor az anya munkába vagy hivatalba jár. E megfontolásokból következnek az alábbi tennivalók:

1. Követelni kell az iskolaköteles kornak a 14-ik életévig való meghosszabbítását s a 14 éven aluli gyermekmunka eltiltását. Egy nemzetnek sem fog ártalmára válni, ha tagjai a műveltségnek, a tudománynak szélesebb alapjaival ismerkednek meg. Ez az állapot esik egyébként a demokrácia vonalába is. Minden komoly demokráciának alapfeltétele — melyet ugyan a demagóg alapon demokráciát hirdetők teljesen figyelmen kívül szoktak hagyni — a szellemi egyenlőség, a lelki műveltség, lelki közösség, az ismeretek közössége teremtette egyenlőség.

2. A fajfenntartás, egészséges nemzedék biztosítása érdekében követelni kell a leánygyermeknek és a női munkaerőknek az éjjeli munkától való teljes és kivétel nélküli eltiltását. Akkor, amikor erőteljes férfiak még nappal sem tudnak munkához jutni, nem lehet a gyengébb nemet még éjjeli munkára is felhasználni.

3. Az állam, közigazgatás, közüzemek tartozzanak a férfi munkanélküliek nagy számának erőteljesebb megritkítása érdekében egyelőre kizárólag csak férfimunkaerőket alkalmazni.

Minthogy azonban mind e rendelkezések még nem elégségesek a munkanélküliség eltüntetésére, szükség van arra is, hogy a meglévő munkamennyiség kisebb időközökben feldolgoztatva, több munkavállaló által végeztessék. E megfontolás követeli a negyvenórás munkahétnek a bevezetését, mely igen alkalmas arra, hogy számos munkanélkülit munkaalkalomhoz juttasson. Minthogy e követelésünket már másutt is kifejtettük, ehelyütt részletesebben a negyvenórás munkahéttel nem foglalkozunk.

Ahhoz azonban, hogy a munkapiacra a fentebbi elgondolások keresztülvitele mellett rendet teremtsünk, szükség van **egy állami, országos, jól megszervezett, tekintéllyel és súllyal bíró munkaközvetítő szervre**. Ennek a munkaközvetítő szervnek azonban nemcsak az a hivatása, hogy a munkanélkülieket nyilvántartsa, hanem az, hogy az egész munkapiacot uralja. Ismorje a munkapiac személyi kinövésait, tisztában legyen, azzal, hol hogyan lehet új munkahelyeket biztosítani. Figyelemmel kell kísérnie azokat a vidékeket, melyeket különösképpen sújt a munkanélküliség, hogy e vidékeket mentesítse. Ennek a szervnek igénylése mellett akkor kell megindítani a közmunkákat, amikor a magángazdaság nem képes foglalkoztatni az összes dolgozni akarókat. A beruházásokat elsősorban pedig ott kell keresztülvinni, ahol nagy a munkanélküliség. Ennek a szervnek kötelessége elsősorban azokat a munkakeresőket elhelyezni, akik a leghosszabb idő óta vannak kenyér nélkül. Ennek a semleges állami munkaközvetítő hivatalnak a működésével egyidejűleg megszűnnék minden iparszerűleg üzött munka-

közvetítés, úgyszintén a szakszervezetek munkaközvetítése. A jövőben nem fordulhatna az elő, hogy valaki azért ne kapjon munkát, mert nem tagja valamely árnyalatú szakszervezetnek, avagy azért kapjon, mert tagja ennek, avagy annak a pártnak.

A munkanélküliség kérdésének személyi oldalát megoldhatjuk tehát **állami, pártatlan, az egész országra kiterjedő, szakok szerint taglalt munkaközvetítő szerv által, mely a munkapiacnak összes személyi természetellenes, a szociális igazságba ütköző kinövés arra igyekszik rámutatni, hogy e kinövéseket azután erőteljes kormányrendeletek megszüntessék.**

b) A munkanélküliség felszívódásának útja.

A munkanélküliségnek tárgyi szempontból való leküzdésére a javaslatok, a tanácsok tömege áll az e témakörrel foglalkozók rendelkezésére. Ezeknek a javaslatoknak legnagyobb része azonban a legelső komoly kérdésre felmondja a szolgálatot. Egész sereg könyv és cikk követeli például a közmunkák erőteljes megindításai. De egyik sem mondja meg azt, hogy miből? Külföldi kölcsönből, melyet nem tudunk felvenni, avagy azoknak az adózóknak pénzéből, akiknek jövedelme épp a gazdasági válság következtében napról-napra megcsappant. A másik széliében hosszában hirdetett követelés a munkabérek, tisztviselői illetmények felemelése. Vajjon miből? Talán a rosszabbul menő üzemek csökkent jövedelméből, avagy a megcsappant adóbevételekből? Jön a tanácsok harmadik csoportja, amely azt mondja, hogy kevés pénz van forgalomban, ez okozza a válságot. Több pénzt kell kibocsájtani, a gazdasági élet rendelkezésére bocsájtani. Ezek tehát inflációt akarnak. Elfelejtik azonban azt, hogy az infláció nyomán azonnal felszöknek az árak, az élet megrágul, a fizetések, nyugdíjak, munkabérek nem emelkednek s rövidesen a dolgozó társadalom végső nyomorba süllyed. E néhány példából láthatjuk, hogy a munkanélküliség kérdésének megoldását mindenütt keresik, csak ott nem, ahol a megoldás a legtermészetesebb, a legbiztosabban elérhető.

E kérdés megoldásának a nyitjához az alábbi megoldások útján jutunk el a legkönnyebben. Kétség kívül **azért van munkanélküliség, mert a termények, árucikkek nem fogynak. Ha fognának, akkor utánpótlásról kellene gondoskodni, ez pedig munkaalkalmat jelentene. Minél gyorsabban ürülnek ki a raktárak, annál sürgősebb az utánpótlás, annál elevebb ütemű termelés indul meg, mely a munkanélküliek táborát hamarosan leolvasztja.** A kérdésnek a nyitja tehát az, miképpen lehetne a fogyasztást fokozni, felvillanyozni. Erre két út nyílik. Vagy az által, hogy az emberek zsebet megtöltjük pénzzel, hogy azok ismét vásárlóképesek legyenek, szükségleteiket kielégíthessék, vagy az által, hogy a termelvények árait leszállítjuk, hogy a termelvényeket a társadalom minél nagyobb rétege megvásárolhassa. Az első út nem sok reménnyel kecsegtet. Vajjon hol van az a varázsvessző, melynek segítségével az emberek zsebet meg lehet tölteni pénzzel. És pedig jó pénzzel, mert a fehér pénz elől elrejtőzik az árú. Ily csoda eszközzel nem rendelkezvén, vizsgáljuk meg a másik utat. Amint láttuk, a másik út azt követeli, hogy a termelvények ára szállítassék le. Vajjon termelési és gazdasági szempontból lehetséges-e ez? Erre a feleletünk a következő. Néhány évtized óta a többtermelés jelszava a termelés technikáját erősen megjavította. Évek óta racionalizálunk, gépesítünk, szabványosítunk, átszervezünk, reorganizálunk, csakhogy a termelés minél tökéletesebb le-

gyen, minél kevesebb költséggel járjon. Azt is tudjuk, hogy az utóbbi években a nyersanyagok a világ minden piacán óriási árzuhanáson mentek át. Azt is leszögezhetjük, hogy a munkabérek nagy mértékben csökkentek. Ezek szerint tehát minden előfeltétele meg van annak, hogy a termelvények, árucikkek árában is a technika fejlődésével párhuzamosan napról-napra áresés jelentkezzen. Ez az, ami elmaradt. **Az emberi ész, a technika fejlődése lehetővé tette a többtermelést, de az emberi kapzsiság elzárta a többfogyasztás lehetőségét. Itt van korunknak minden tragédiája, itt van a munkanélküliség szülőoka. Van többtermelés, felfokozott, olcsó termelés, denincs meg a többfogyasztás, az olcsó árak melletti szükségletkielégítés lehetősége.** A természet két kézzel hinti az emberiség részére áldásait. Annyi a búzáunk, a kávénk, a gyapotunk, amennyit csak akarunk. És mégis üres a munkáscsalád asztala, mégis éhen halnak az emberek, mégis az öngyilkosság karjaiba kergeti az embereket a nyomor. **Inkább a tenger fenekére hányják a termést, inkább a marhákkal etetik meg a cukrot, nehogy az emberséges áron a felebarát, a honfitárs asztalára kerüljön. Van-e ennél nagyobb égbekiáltóbb bűne a huszadik század emberének?**

Mi tehát az egységes táborba tömörült munkástársadalom feladata ezzel a jelenséggel szemben? Először is egy öntudatos, keresztényi világfelfogás kialakítása saját magunkban. Ez a világfelfogás pedig azt diktálja, hogy minden embertársunk testvérünk, minden egyes embertársunknak joga van szükségleteinek kielégítésére. A szükségleteket pedig akkor lehet a legnagyobb mértékben kielégíteni, ha az egyes cikkek olcsók. **A magas piaci árak mellett csak kevesen kapcsolódhatnak be a fogyasztási piacba, csak a pénzarisztokraták tudják szükségleteiket kielégíteni, alacsony, demokratikus árak mellett mind szélesebb néptömegek tudnak a piacba kapcsolódni. Magas árak mellett a társadalom nagy része néhány év alatt elszegényedik, mert pénze azoknak a zsebébe folyik, akik senkiből a magas árak mellett cukorbárókká, textilmágnásokká, szénfejedelmekké lépnek elő tíz-húsz esztendő alatt. A társadalmi ideál az emberiség nyomorának megszüntetése, nem pedig az iparmágnások kitermelése.** Minthogy pedig a demokráciát, jelesül pedig a gazdasági demokráciát, a felebaráti szeretet parancsát akkor juttatjuk diadalra, ha minél szélesebb társadalmi rétegek részére tesszük lehetővé a szükségletek kielégítését, örömmel kell fogadni minden egyes technikai vívmányt, a gépeket, melyek a termelési költségeket csökkentik. E vívmányok áldásait azonban azonnal ki kell terjeszteni az egész emberiségre.

Mihelyt az egységes, egy tömegben, falanxszerűen álló munkástábor a fenti életbölcséletet egységesen kialakította magában, akkor kerül a sor annak követelésére a gyakorlati életben. Követelnie kell pedig a testületekben, ahol közös tárgyaló asztal mellett ülnek a munkások és munkaadók képviselői. Meg kell magyarázni a tőkének azt, hogy a **gyors meggazdagodásnak két lehetősége van: kevés cikket magas áron eladni, vagy sok cikket alacsony áron eladni. Az első esetben nagy az elégedetlenség a magas árakat kitartó kartelek és a tőkések ellen, a másik esetben a tőke sok könnyet tud leszorítani a családanyák szeméből. Az egyik esetben átok, a másik esetben áldás szüleik. Végeredményben pedig a szorzat ugyanaz marad mindkét esetben. Az egyik esetben azonban nagy lesz a munkanélküliség, a másik esetben igen sok ember tud munkához jutni. Ez a munkanélküliség problémájának gordiuszi csomója.** Olcsó árak mellett lehetővé tenni a fogyasztást, hogy az elfogyasztott áruk helyébe újakat; 10-

hessen termelni. Ha megakasztyjuk magas árakkal a fogyasztást, feleslegessé válik a termelés, munkanélkül maradnak a családapák.

Nem lesz nehéz megértetni a tőkével a munkástábor fenti kívánságát. A szakadék szélén álló kapitalizmus maga kezd már rájönni arra, hogy LA az egyetlen út. Hiába próbálkozik injekciózni a fogyasztást közmunkák megindításának követelésével, magas munkabéreknek szörványos bevezetésével, mindezzel csak órákra tudja a helyzetet megjavítani.

Ha pedig a megértés mégis nehezen menne, akkor a kormány engedve a jobbjan álló tömeg kívánságának, a vámok időleges felfüggesztésével, behozatali tilalmak megszüntetésével, adókedvezmények megvonásával fogja kierőszakolni azt, amit a jó szó és békés tanácskozás nem tudna elérni.

c) Nemzeti tőke a dolgozó társadalom szolgálatában.

Óriási hatalmat jelent az egy cél irányában haladó tömeg — mondhatná valaki, — de ez magában véve nem elégséges. Az alkotáshoz, reformpolitika végrehajtásához pénz is kell. Pénz nélkül minden reform jelszó üres frázis. Vajjon hogyan foghat reformhoz az a kormány, mely működése első hónapjában pénzzavarában kénytelen a kartelekhez és a bankvezérekhez fordulni kölcsönért? Hogy akar beruházási programhoz hozzáfogni tőkék nélküli?

E kérdés jogosságát senki el nem vitathatja. Az a nemzeti kormány, mely nem gondoskodik minden pillanatban rendelkezésére álló tőkékről, nem képes boldogulni, nem képes legszebb elgondolásait magvalósítani. Éppen ezért különös fontosságot tulajdonítunk ennek a kérdésnek a munkástársadalom szempontjából is, mert e kérdésnek válasz nélkül hagyása a munkásság eljövendő jobsorsában való hitét rendíthetné meg.

Esztelenség lenne arra gondolni, hogy a nemzeti kormány oly pénzt nyomasson, mely mögött fedezetül földbirtok, házingatlan stb. áll. Inflációt sem fog józan közgazdász tanácsolni, mert minden infláció büntetése a becsületet, munkának s hosszú évekre megbontója a gazdasági nyugalmi helyzetnek, melyre pedig feltétlenül szüksége van minden békés munkával haladni akaró nemzetnek. A nemzeti kormányok sokkal reálisabb alapokon keresték s meg is találták országépítő programjuk végrehajtásához a szükséges tőkéket.

Ezeket a nemzeti tőkéket már évek óta felfedezték Csehszlovákiában, Olaszországban, Franciaországban, Belgiumban, Svédországban stb. Nem lesz érdektelen közelebbről megvizsgálni, hogy ezekben az országokban mit tudtak alkotni a nemzeti tőkék.

Csehszlovákiában a kormányok észrevették, hogy a munkások öregségi biztosítása és a magánalkalmazottak nyugdíjtörvénye alapján évről-évre hatalmas tőkék gyűlnek össze, melynek felhasználása azonban nagyon kisstíliúen folyik. Az említett tőkék különösen három intézménynél lettek évről-évre jelentékenyebbek. A munkások öregségi biztosítását országosan ellátó prágai Központi Társadalombiztosító Intézetnél, ahol 1934. június 30-ig 4,517.003.305 c. k. vagyon, a magánalkalmazottak országos nyugdíjintézetnél (Általános Nyugdíjintézet), ahol 1933. dec. 31-ig 3,890.190.754 c. k. és 33 elismert vállalati nyugdíjpénztárnál, amelyeknél 2,379.773.498 c. korona \agyon azaz e szerveknél összesen 10 milliárd 786,967.557 c. k. értékű vagyon gyűlt össze. Már évek óta figyelemmel kísérték e szociális intézményeknél felgyülemlő szociális tőkék alakulását s amint a befolyt

jövedelmek alapján nagyobb vagyonok kezdtek kialakulni, a csehszlovák kormány egymás után hozta meg rendelkezéseit e vagyonok minél célszerűbb felhasználása érdekében. 1919-től kezdve egymás után jelentek meg a lakásépítkezés előmozdítását célzó rendeletek, melyek mind az említett szociális tőkékre támaszkodtak. Csak a magánalkalmazottak nyugdíjintézete egyedül 801,085.932 c. korona kölcsönrel mozdította elő a szociális bérű kislakások termelését. Az építkezéseket előmozdító rendeleteken kívül 1927. július 14-én jelent meg a 110. sz. cseh törvény az Útépítési Alap felállításáról. E törvény kötelezte a társadalombiztosító intézményeket, hogy 5%-os kamatozás mellett tíz éven belül 1 milliárd c. korona kölcsönt bocsássanak az Útépítési Alap rendelkezésére. Az említett alap eddig 724 millió c. k. kölcsönt vett fel a szociális intézményektől, melynek segítségével épülnek Csehszlovákia pompás országútjai. 1929. március 22-én újabb törvény jelent meg, mely elrendelte a Villamosítási Alap felállítását, mely alap részére a társadalombiztosító intézetek 200 millió c. k. kölcsönt tartoztak folyósítani. 1931. március 27-én két újabb törvény jelent meg, melyek közül az egyik Meliorációs Alap felállítását, másik a vízierők gazdaságosabb kihasználását rendelte el. A vízierők felhasználására szóló alap 1942. évig összesen 948 millió c. korona kölcsönt vehet fel a társadalombiztosítási szervezetektől. Az egész kölcsönnek a folyósítását a magánalkalmazottak nyugdíjintézete vállalta magára. Egyéb állami közmunkákra, a gyárvállalatok finanszírozására stb. különböző törvények és rendeletek alapján több milliárd c. korona kölcsönt folyósítottak az említett cseh szociális intézmények a náluk évről-évre felhalmozódó szociális tőkékből.

Olaszországban talán még nagyobb mértékben támaszkodik Mussolini a szociális tőkékre, melyekről kijelentette, hogy a fasiszta pénzügyi politika leghatalmasabb eszközei. Rómában működik egy országos központi szerv, mely a szociális tőkék gyűjtőcsatornája. Nueve Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale, azaz a Szociális Gondozás Fasiszta Nemzeti Intézete. Ez az intézmény látja el az olasz ipari és mezőgazdasági munkások, magánalkalmazottak, tengerészek, közüzemi alkalmazottak öregségi biztosítását, továbbá az anyasági, a tuberkulózis elleni és a munkanélküliség eseteire szóló biztosítást. Ennél a hatalmas szociális intézménynél 1933. december 31-éig 7 milliárd 835,072.810 líra vagyon halmozódott fel rövid másfél évtizedes működése alatt. Az alábbiakban csak futó képet akarunk nyújtani arról, hogy mi mindenre jutott ebből a tőkevagyonból, mely nemzeti feladatokat lehetett megvalósítani e szociális tőkékből. Az olasz vasúti hálózat kibővítésére, villamosítására 1,132.595.283 líra, meliorációs műveletekre, mocsarak lecsapolására, maláriás területek eltüntetésére 1,363.804.668 líra, hidraulikus villamossági telepek létesítésére 73,153.676 líra, kislakások bérházak, családi házak építésére 531,674.146 líra kölcsönt folyósított a római szociális központ. Ezen felül községek, városok beruházási programjainak végrehajtásához 881,819.545 líra, vízszabályozási társulatoknak 243,825.037 líra kölcsönt nyújtott az intézet. Ennek a hatalmas szociális tőkéket gyűjtő szervnek közreműködésével alakította meg a fasiszta kormány a Nemzeti Munka Bankot, Közmunkákat finanszírozó hitelkonzorciumot, Közhasznú vállalatok hitelintézetét, az Ipari Jelzálogintézetet, az Ipari Újjászervező Intézetet, a Hajózási Hiteleket nyújtó Intézetet stb. stb. Az említett intézetek alaptőke jegyzésében s az általuk kibocsájtott kötvények jegyzésében oroszán rész illeti a szociális tőkéket gyűjtő országos intézetet.

Franciaországban alig néhány éves a társadalombiztosítás, minthogy csak 1930 júliusában lépett életbe a társadalombiztosítási törvény. Mintegy kétszáz szerv útján indult meg ebben az országban is a szociális tőkék gyűjtése. Az elmúlt években ezeknél az intézeteknél évenként körülbelül két milliárd frank gyűlt össze. Az intézmények önkormányzatai a beruházás tekintetében nem adták tanújelét magasabb vonalú pénzügyi tehetségüknek, b e jelentékeny tőkék felaprózva nem tudtak nagyobb szabású feladatokat betölteni a francia gazdasági életben. Marquet francia közmunka miniszter azonban hamar felismerte a tőkék magasabb elhivatottságát. Elhatározta, hogy e tőkéket a nemzeti munkaterv szolgálatába fogja állítani. Elgondolását a megvalósítás stádiumába vezette az 1934. május 15-én megjelent törvénnyel, mely kimondta, hogy a francia társadalombiztosító intézetek tartalékjaik 75%-át kötelesek 1934. június 1-től 1940. január 1-ig a nemzeti munkaterv- szolgálatába állítani. Ez az összeg pedig nem kevesebb, mint 10 milliárd francia frank. Időközben egy bizottság összeállította a legsürgősebben kivitelre váró munkákat s ezek közt szerepel a párizsi földalatti villamosvasút hálózat kiépítése 1 milliárd 200 millió frank, az államvasutak beruházása 1 milliárd frank, főbb vasúti vonalak villamosítása 1.200 millió frank kultúrintézmények felépítése 1125 millió frank, gabona raktárak építése, víziutak szabályozása stb. 1125 millió frank költségelőirányzattal.

Az említett példákon felül hivatkoztunk még Belgiumra is, ahol a központi nyugdíjpénztár többmilliárd franknyi vagyona révén folyt le Belgium eo-ész területén a lakásépítés oroszlánrészé. Svédországban a mindenkire kötelező állami nyugdíjbiztosítást lebonyolító központi szervnél mintegy 700 millió svéd korona értékű tőkevagyon gyűlt össze, melynek segítségével hajtja végre a svéd kormány beruházási programja nagy részét.

A külföldi klasszikus példák után önkényt felmerül az a kérdés, vajjon nem szolgálna-e Magyarország nemzeti társadalmának előnyére a magyar szociális tőkék összegyűjtése? Vajjon ma, amikor külföldi kölcsönök felvétele szinte lehetetlen, nem országos érdek felkutatni az összes rendelkezésre álló nemzeti, szociális tőkéket? Mindenekelőtt vizsgáljuk meg, rendelkezünk-e egyáltalában szociális tőkékkel. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a fennálló szociális törvényhozás alapján évről-évre tekintélyes tőkék gyűlnek össze az Országos Társadalombiztosító Intézetnél, a Magánalkalmazottak Biztosító Intézeténél, 83 elismert vállalati nyugdíjpénztárnál, számos nyugdíjintézetnél, nyugdíjalapnál. Statisztikailag **kimutatható hogy ezeknél az intézményeknél Magyarországon ma már mintegy 400 millió pengő vagyon halmozódott fel.** Ennek a hatalmas vagyonnak van-e valamely súlya, jelentősége a magyar gazdasági életben? Meg kell állapítanunk azt, hogy a mai napie igen jelentéktelen. E vagyonok különböző kihelyezésénél eddig töképpen a házügynökök kerestek, azonban nagyszabású nemzeti programra lefolytatásánál számottevően még nem nyertek alkalmazást.

A magyar munkástársadalom és a reformpolitika diadalra jutása érdekében a jelenleg rendelkezésre álló szociális tőkéknek az alábbi összegyűjtését, koordinálását, megszervezését ajánljuk.

Mindenekelőtt fel kell állítani egy központi intézményt, mely áthatva a nemzetre váró feladatoktól egy kézben összefogja a szanaszét heverő tőkéket s azok sorsát irányítja. Nevezzük el ezt a központi intézményt Országos Nyugdíjintézetnek. Ehhez utaltatnék át elsősorban a jelenleg működő 83 elismert vállalati nyugdíjpénztár vagyona. E központi szerv min-

den nyugdíjpénztár vagyont saját alapszabályai alapján kezelné, a nyugdíjasokat nyilvántartaná s központosítva folyósítaná e 83 elismert vállalati pénztár nyugdíjasainak nyugdíját. Eddig nagyon sok elismert vállalati pénztár vagyona csak papíron volt külön választva a vállalat vagyontól, tulajdonképpen azonban mint folyószámla követelés visszafolyt **a vállalatba** s részt vett annak üzleti életében. Minthogy e tőkéknek szociális hivatásuk van s minthogy a magánalkalmazottakat nem lehet kitenni annak, hogy a vállalat esetleges bukása esetén évtizedek alatt szerzett jogaitól elessenek, mi sem jogosabb, mint az a követelés, hogy a vállalati pénztárak vagyona ne üzleti, hanem szociális és nemzeti célokat szolgáljon s e nyugdíjjáru-lékok, miként Magyarország több ezer vállalata által befizetett öregségi járulékok is, e vállalatoktól elkülönítve központosítva kezeltessenek. Azok a vállalatok, melyek tehát jelenleg az elismert vállalati nyugdíjpénztár vagyont üzleti forgótőke gyanánt használják, kötelesek legyenek azt a leg-rövidebb idő alatt, kivételesen méltánylást érdemlő esetekben egy-két év alatt, az Országos Nyugdíjintézetnek beszolgáltatni. Az Országos Nyugdíj-intézet venné át azonban az összes többi nyugdíjintézetek, az öregségi biz-tosítási járuléktartalékalapok vagyonának, készpénzfeleslegeinek keze-lését is.

Mindezzel azonban még nem merülne ki az Országos Nyugdíjintézet feladata, hanem munkaköre a szociális tőkék erőteljesebb képződése érde-kében újabb területekkel gazdagodna. Amennyire helyes az, hogy gondos-kodás történik a munkások, a magánalkalmazottak, az orvosok, az ügyvé-dek öreg napjainak nyugalmáról, éppen úgy gondoskodni kell, a gazdasági válság alatt tömegével felbukkanó szomorú példákon okulva, az iparosok, a kereskedők, a földbirtokosok, a gazdaemberek öregségéről is. Mindezek-nek kötelező öregségi biztosítását ez az országos szerv látná el. Rendezni kellene azonban a tisztviselők nyugdíjkérdését is. **A tisztviselő társadalom eminens érdeke az, hogy munkaadó kormánya pénzzavarában ne legyen kénytelen kartelvezérekhez, bankelnökökhöz fordulni kölcsönért, akik aztán a kölcsön nyújtását a tisztviselői járandóságok leszállításához, a tisztviselői kar leépítéséhez kötik.** Éppen ezért a kormányok pénzügyi függetlenségének biztosítóba érdekében azt javasoljuk, hogy amennyiben a közel jövőben mód nyílnék a köztisztviselői illetmények lineális emelésére, ez az emelés — mely 10%-ös illetményemelés esetén mintegy évi 20 millió pengő, — szintén az Országos Nyugdíjintézethez utaltassák át, a Köztisztviselők Nyugdíjalapja javára. Bizonyos évek elteltével a köztisztviselők ettől a nyugdíjalaptól kap-nák nyugdíjjárandóságukat s így a nyugdíjköltségek nem az évi költség-vetést terhelnék meg a jövőben. Öt év alatt ismét mintegy újabb száz-millió pengő nemzeti vagyon állna a reformpolitika rendelkezésére.

A nagy körvonalakban ismertetett országos szociális tőkéket gyűjtő intézmény tehát rövid néhány év alatt a nemzetközi banktőkével is bátran felvehetne a versenyt s hazánk legelső pénzügyi instrumentumává nőné ki magát, mely a nemzeti gondolatnak pénzügyi téren való diadalra juttatását is hivatva lenne megoldani.

Amíg azonban az Országos Nyugdíjintézetemén módjára kutatná fel és gyűjtene a szociális tőkéket s ezzel növelné az ország pénzügyi ellenálló képeségét, szükség van egy oly agyközpont-ra, mely ugyanakkor rend-szeres munkaprogrammot dolgozna ki az állam, a megyék, a városok, a köz-ségek, az egészségügyi, szociális, kultúrintézmények beruházási programja alapján. Ezt a munkát az ország jeles szakférfiakból álló **Nemzeti Újjáépítő**

Tanács dolgozná ki. Munkájában az Országos Munkaközvetítő Hivatalra is támaszkodna, mely ugyanakkor pontos helyzetképet szolgáltatna a munkapiacról. Rámutatna arra, hogy mely vidékeket sújt legjobban a munkanélküliség, hol van szükség gyors beavatkozásra a népesség nyomora enyhítése érdekében. Ezekre az adatokra a sorrendiség kérdésének eldöntése szempontjából van szükség. A Nemzeti Újjáépítő Tanács által jegyzékbe foglalt munkaprogramot a minisztertanács hagyná jóvá s a pénzügyi fedezetéről való gondoskodás végett megküldené a jegyzéket az Országos Nyugdíjintézetnek. Az Országos Nyugdíjintézet közölné az egyes nyugdíjpénztárak, szociális intézmények önkormányzatával a megoldásra váró feladatokat azzal a felhívással, közölnék, hogy a felsorolt beruházások közül maguk részéről első sorban melyiket s mily összegű kölcsön nyújtásával, avagy mily összegű kötvények jegyzésével kívánják előmozdítani. Ezek figyelembe vételével dolgozná ki az Országos Nyugdíjintézet a végleges pénzügyi tervet. A fentiekben a munkanélküliség leküzdésének pénzügyi lehetőségeire akartunk rámutatni. Három országos, nemzeti szervnek, nevezetesen a munkapiac áttekintését szolgáló **Országos Munkaközvetítő Hivatalnak**, a szociális tőkét összefogó **Országos Nyugdíjintézetnek** és a nemzet fejlődésén fáradozó, problémákon dolgozó Nemzeti Újjáépítő **Tanácsnak** karöltött működése azok a pillérek, melyekre fel lehet építeni Magyarország szilárd gazdasági alapjait. Az egyik, avagy másik pillérnek az elhanyagolása veszélyeztetheti a programot, fél munkát eredményezhet. Programunkkal azonban meg akartuk nyugtatni azokat a kételkedőket is, akik szerint az egységes muukatábor még nem elegendő reformok keresztülviteléhez, gondoskodni kell megfelelő anyagi forrásokról. Rámutattunk ezekre a forrásokra is, melyekről már most, megállapíthatjuk azt, hogy rövidesen az egész világon e szociális tőkék fogják a helyesebb világrend, gazdasági rend felépítése érdekében megvívni a harcot a kapitalista, egoista, nemzetközi tőkékkel. Ebben az ütközetben a nemzeti alapon álló magyar társadalom idejében felkészülve vegyen részt. **A munkásegységnek és a nemzeti tőkének megszervezése után lehet csak remény arra, hogy a széles néprétegek sorának feljavítása érdekében a karteletek egészségesebb árpolitika üzésére kényszeríthessük.**

VI. A lakáskérdés megoldása

Félreértések elkerülése végett kijelentjük, hogy nem a középosztály lakáskérdésének megoldásával akarunk foglalkozni, mert a középosztály lakáskérdése megoldódott, illetőleg megoldás alatt áll. A középosztály elváltva kényelmes, modern központi fűtéses lakásokkal. A családi házak és villák gombamódra épültek ki, új utcasorok nyíltak meg. Még azokkal sem szállunk vitába, akik azon a nézeten vannak, hogy lakástultermeléssel állunk szemben, mert hisz csaknem tízezer üres lakás van Budapesten. Magunk részéről csak annyit akarunk megjegyezni, hogy ha a házasulok számának megfelelően évenként továbbra is elegendő új lakás épül, a középosztály lakásproblémája megoldottnak tekinthető. Azonban nem ez a helyzet a munkáslakások tekintetében. Vajjon hol épülnek lakások kiskeresetű munkások, napszámosok, napidíjasok, rosszul fizetett hivatalnokok családjai részére? Vajjon van-e ennek a társadalmi rétegnek szociálpolitikusa, építész, tőkése, aki sürgetné a csekély keresettel bírók részére szociálisbérű, higiénikus lakások építését? A tőkés nem találja meg a számítását, tehát ily feladatokkal nem foglalkoztatja az építészeket. A szociálpolitikus a maga idealizmusával sokszor túllő a célon. Modern, fürdőszobás, központi fűtéses lakások építését sürgeti munkáscsaládok részére. Ezt a lakáspolitikát azonban leghelytállóbban felvágó lakáspolitikának nevezhetjük. Hol van ugyanis ma oly munkáscsalád, mely központi fűtéses, fürdőszobás modern lakás bérét meg tudja fizetni. És nem oldotta meg a munkáslakás problémáját a garzonlakás típus sem, mert ez ugyan kényelmet jelent a középosztálynak családi életre nem vágyó, szabadszerelem alapján álló férfi és nő tagjai részére, de nem vált otthonává a munkáscsaládoknak. Ennél a teljesen téves vágányon haladó lakáspolitikánál mennyivel egészségesebb, józanabb jelszava van Gosseriesnek, a brüsszeli olcsó lakásokat építő nemzeti szövetség vezérigazgatójának, aki azt mondja, hogy a munkáscsaládok lakásinségét csak úgy tudjuk megoldani, ha őszintén kezeljük a kérdést, ha egyszerűek maradunk, ha praktikusak vagyunk: Oly lakástípusok tervezésére kell törekedniök az építészeknek, melyek mellett az építkezés költsége minimális, mely lakásokban a családanya munkája meg van könnyítve s melyeknek a bére a lehető legalacsonyabb. A társadalom legszegényebb, legelhagyottabb tagjai részére kell oly lakásokat termelnünk, hogy a többgyermekes munkáscsalád is két-három szobás, higiénikus lakásban élhesse le életét. Ne a központi fűtésen, ne a kényelmes legyen a hangsúly, hanem azon, hogy két-két családtagra jusson lehetőleg egy-egy szoba s minden emeleten legyen egy közös fürdőszoba, mely miként a mosókonyha, az egyes emeleti lakók rendelkezésére állna.

Készakarva hagytuk a munkástársadalom lakáskérdésének tárgyalását a legutoljára. Üres frázis puffogatásánál nem több a munkáslakások építésének követelése, ha előzőleg nem gondoskodunk oly intézmények felállításáról, melyek a kérdés gyakorlati kivitelét biztosítják. E két intézmény nézetünk szerint a családi munkabér intézménye és a szociális tőkéket gyűjtő szervnek a megteremtése. Addig, amíg nem gondoskodtunk oly lakókról, akik meg tudják fizetni a munkáslakások bérét, hiába követelünk munkáslakásépítkezést. A jelenlegi munkabérek nagy részéből csak ágybérletre, avagy ágyrészbérletre telik. Addig amíg a családapák részére nem biztosítunk családi munkabéret, céltalan a munkáslakások építésének a követelése. Ezt az első nehézséget akarjuk megoldani a családvédelmi pénztár nyújtotta családi pótlékok követelésével. Ha pedig már teremtettünk fizetőképes lakókat, akkor hátra van a lakásépítkezéshez szükséges tőke előteremtésének a kérdése. Erről akartunk gondoskodni a szociális tőkéről szóló fejezetünkben. Az Országos Társadalombiztosító Intézet vezetősége nem egyszer nyilvánította ki olyirányú készségét, hogy hajlandó olcsó kamat mellett többmillió pengőt is munkáslakás építkezésekhez rendelkezésre bocsájtani. Maga az OTI nem bocsájtkozhat közvetlenül lakásépítkezésekbe, mert feladata tagjainak szociális biztosítása, nem pedig a lakásépítkezés avagy lakáskiadás. Az OTI felhívása sajnos a mai napig visszhang nélkül maradt. Ha azonban a kérdést az egységes táborba tömörült magyar munkásság érdekképviselői szerve veszi a kezébe, akkor a már fentemlített intézmények kiépítése mellett könnyen fogja tudni megindítani a munkáslakás termelését. Ebbe a munkájába be kell vonnia a városokat, hogy munkáslakásépítkezés céljaira ingyen városi telkek álljanak a munkásság rendelkezésére. Biztosítani kell ezen felül olcsó tégláárakat is ezekhez az építkezésekhez. Mindez nem fogja veszélyeztetni a jelenlegi háztulajdonosok avagy a magántőke érdekeit, akik a mai napig nem rendezkedtek be arra, hogy e vékonypénzű társadalom részére higiénikus lakásokat termeljenek. A fenti keretek közt mozgó lakásépítkezés azonban feltétlenül el fog vezetni a közegészségügyi és morális szempontból kifogásolható ágyrajárás megszűnéséhez, a baraklakások, inséglakások, az egészségtelen, nedves, omladozó régi házak lebontásához, a főváros képének felfrissítéséhez. Mindezzel pedig megoldottuk azt a célkitűzésünket is, hogy a nemzeti alapon álló magyar munkásság részére egészséges, napsütötte, nem luxusos, de megfelelő légköbméterrel rendelkező, a család igényeit kielégítő lakásokat teremtsünk. Családi munkabérek, szociális nemzeti tőkék összefogása, a kartelárok letörése nélkül mindezt nem biztosíthatják, hanem továbbra is egészségtelen, zsúfolt tömegszállásokban kénytelen a magyar munkásság meghúzódni.

VII. A magyar munkásság világszemlélete

A harmonikus elithez, a lassú fejlődéshez békés légkör kell. Bekére van szükség a családban, békére az üzemekben, békére a gazdasági életben, bekére az ország határain belül és az ország határain kívül. A béke és a megeites szelleme kell, hogy áthassa a magyar gazdasági életet. **Ezt a békét és megértést tettük munkásprogrammunk alapjává.** A béke és a megítés kizárja a gyűlölködést, kizárja az osztályharcot. Munkásegység csak ujj képzelhető el, ha a munkástársak iránti szeretet hatja át az egyes munkásokat. De a békés megegyezés kell, hogy megelőzze az egységben lejló erőnek érvényesítését a munkaadók táborával való érintkezés során is.

A béke szellemének kell érvényesülnie a nemzetközi életben is. Aki osztályharcot hirdet, az komolyan nem követelheti a világbékét sem, mint ahogy nem is komoly ez a követelés a marxista tábor részéről. Ezt igazolja az a tény is, hogy a vörös hadsereg a cári hadsereg méreteit minden tekintetben felülmúlja. Ebből is kitűnik, hogy a marxista ideológia sok következetlenséget tartalmaz. A nemzeti alapon álló magyar munkástábor testvérének tekinti a világ többi nemzeteit és népeit. A magyar munkástábor békés szelleméből fakadó szeretet kell, hogy lepattantsa a trianoni Magyarország testét körülvevő gyűlölködés gyűrűjét is. S ha ez a gyűrű darabokra szakadt, akkor a pozsonyi, a kassai, az erdélyi magyar ismét összetud forni érzéseiben, vágyaiban, tetteiben a dunavölgyi magyarral. Meg kell teremteni annak a lehetőséget, hogy a magyarság határokon belül és határokon kívül, mielőbb felvehesse a régi szellemi, gazdasági, családi kapcsolatokat s hogy *e* kapcsolatok mielőbb minél erősebbé váljanak. Ennek pedig a legbiztosabb útja az, ha az egész világ tudomást vesz arról, hogy a Dunavölgyében békés, dolgozni akaró, a nemzetek eszmei és szellemi áramlatába belekapcsolódni akaró nép él, amely csak egyet kér a nagyvilágtól: békés és szabad mozgást. Aki az igazság fegyvereivel harcol, annak nem kellene felebarátot öldöklő fegyverek. Az igazságot keresztre lehet feszíteni, de az előbb utóbb dicsőségesen feltámad. A magyar munkásság lelke mélyén szent fogadalommal őrizve Nagymagyarország határait, békésen keresi a határontúli magyarok kezét, szívét, összeforr velük újabb családi és gazdasági kapcsolatok révén s így készíti elő a magyar feltámadást.

Befejezés.

A magyar munkásság sorsdöntő óráit éli. Feleletet kell adnia arra a kérdésre, hogy továbbra is a testvérharc, a civódás, a pártoskodás, az ellenzékieskedés, a hazátlanság keserű Kenyerét akarja-e enni, avagy felismerve saját magának és a magyar nemzetnek történelmi elhivatottságát össze akar-e forrni a magyar nemzettel, a magyar társadalommal s élvezni akarja ennek a nemzeti összeforrallnak minden előnyét. A döntés a magyar munkásság kezében bán. A szomorú múltat ismeri, a jövőt illetőleg pedig néhány szerény lapon feltártuk a lehetőségek hosszú sorát. Az értelmes magyar munkás döntse el, akar-e a magyar munkáscsaládok részére hathatós gazdasági védelmet, családi munkabéreket, akar-e magas vásárlóértéket képviselő reálbéreket, akarja-e a 40 órás munkahét bevezetését, akarja-e a munka-piac rendezését, az egységes, hathatós munkás érdekképviselői szerv felállítását, akarja-e céltudatos irányítás mellett a munkanélküliség leküzdését, akarja-e a gazdasági demokrácia testeit öltését, akarja-e a karteluralom, letörését, akarja-e nagy magyar munkafeladatok testetöltéséhez nemzeti tőkék összekovácsolását, akar-e egészséges munkásotthonokat. Nincs jóakarató, szociális érzékű kormány, mely mind e feladatokat meg tudná valósítani, ha nem áll mögötte a munkásságnak egységes és kitartó tábora. Titkos hinárok, titkos kezek fogják le a reform gondolatoktól áthatott alkotni akaró kormány kezét. De ha a kormánykerékhez oda áll a munkásság egyetemes tábora is, nincs földi hatalom, titkos kéz, mely a nemzetépítés munkáját meg tudná akadályozni. Ha a magyar munkásság e sorsdöntő órában nem tudná magát felszabadítani a nemzetközi frázisok és ámitások befolyása alól, veszélyeztetni ezzel nem csak saját sorsát, de a magyar nemzet jövőjét. Mint oldott kéve szét hull nemzetünk, ha a pártoskodás, az osztályharc továbbra is gyöngíti a szűkhatárok közt élő magyar társadalom sorait. A munkástársadalom iránti szeretet diktálta e füzet minden sorát, fogadja a magyar munkásság szeretettel az elhintett gondolatokat, elmélkedjék felettük és döntsön. Virradat előtt áll a magyar munkásság!

Tartalomjegyzék:

Előszó	1
I. Miért erőtlenné a dolgozó magyarok frontja?	5
II. A magyar munkáscsalád gazdasági védelme	11
<i>a)</i> A családi bér kérdése a külföldön	12
<i>b)</i> Időszerű-e a családi bér rendszer megvalósítása Magyarországon ?	14
<i>c)</i> Kit illet meg a kezdeményező lépés a családi bér rendszer bevezetésére	15
<i>d)</i> Miképpen működnek a családvédelmi pénztárak?	16
<i>e)</i> Családvédelmi pénztárt!	17
III. Az egységes munkástábor munkabérpolitikája	19
IV. A negyven órás munkahét bevezetése	22
V. A munkanélküliség problémája	25
<i>a)</i> A munkapiac rendezése	25
<i>b)</i> A munkanélküliség felszívódásának útja	27
<i>c)</i> Nemzeti tőke a dolgozó társadalom szolgálatában	29
VI. A lakáskérdés megoldása	34
VII. A magyar munkásság világszemlélete	36
Befejezés	37